

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Katedra obchodu a cestovního ruchu

Studijní program: 6208 B Ekonomika a management

Studijní obor: Obchodní podnikání

Specializace: Retail Management

Obchodně-politická opatření v mezinárodním obchodě

Vedoucí bakalářské práce

Ing. Lucie Tichá, Ph.D.

Autor

Martina Malecká

2010

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Ekonomická fakulta
Katedra obchodu a cestovního ruchu
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina MALECKÁ**

Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Obchodní podnikání**

Název tématu: **Obchodně-politická opatření v mezinárodním obchodě**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem je zhodnotit obchodně-politická opatření v mezinárodním obchodě v České republice a Evropské unii.

Metodický postup:

1. Studium teoretických východisek řešeného problému
2. Analýza obchodně-politických opatření v mezinárodním obchodě v ČR a EU
3. Vyhodnocení opatření v mezinárodním obchodě ČR a EU

Rámcová osnova:

1. Úvod. 2. Literární rešerše. 3. Cíl práce a metodika. 4. Analýza a syntéza poznatků z vlastního zkoumání. 5. Vlastní návrhy. 6. Závěr. 7. Seznam použité literatury.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **30 - 40 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

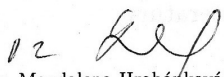
Seznam odborné literatury:

KALÍNSKÁ E., PETŘÍČEK V. *Mezinárodní obchod I.* Praha: **Oeconomica, VŠE, 2003.**
MACHKOVÁ, H., ČERNOHLÁVKOVÁ, E., SATO, A. A KOL. *Mezinárodní obchodní operace.* Praha: **Grada Publishing, 2003.**
ŠTOURAČOVÁ, J. *Ekonomická diplomacie České republiky. 1. vyd.* Praha: **Professional Publishing, 2008.**
TICHÁ, L. *Vnější obchodní vztahy ČR.* České Budějovice: **EF JU, 2007.**
www.mpo.cz

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Lucie Tichá, Ph.D.**
Katedra obchodu a cestovního ruchu

Datum zadání bakalářské práce: **15. února 2009**

Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2010**

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studená 13 (6)
370 05 České Budějovice
IČ 090 70 059, DIČ CZ60070668

Ing. Kamil Pícha, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 16. března 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Obchodně-politická opatření v mezinárodním obchodě“ vypracovala samostatně s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s §47 b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 15. 4. 2010

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce Ing. Lucii Tiché, Ph.D. za cenné rady, odborné vedení a trpělivost, kterou mi při zpracování bakalářské práce věnovala.

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Cíl práce a metodika	4
2.1. Hlavní cíl práce	4
2.2. Metodika	4
2.3. Pracovní hypotézy:.....	4
3. Literární rešerše	5
3.1. Mezinárodní obchodní politika	5
3.2. Vybrané teorie mezinárodního obchodu	6
3.2.1 Merkantilismus	6
3.2.2 Klasická politická ekonomie a mezinárodní obchod	8
3.3. Nástroje zahraničně obchodní politiky.....	9
3.3.1 Autonomní prostředky obchodní politiky.....	10
Tarifní opatření	11
Netarifní opatření.....	12
3.3.2 Smluvní prostředky obchodní politiky	14
3.4. Proexportní politika.....	16
3.5. Společná obchodní politika EU.....	18
3.5.1 Celní kodex	20
3.5.2 Antidumping	20
3.5.3 Ochranná opatření.....	22
4. Praktická část	23
4.1. Legislativa Evropské unie	23
4.1.1 Vývoj rozhodování o evropské legislativě.....	23
4.1.2 Tvorba legislativy v Evropské unii.....	24
4.1.3 Obchodně politická opatření v EU – obecné vymezení.....	27
Tarifní opatření (Opatření ovlivňující dovoz – cla).....	27
Netarifní opatření.....	27

4.2.	Smluvní nástroje – multilaterální dohody ČR.....	29
4.2.1	Vybrané dohody České republiky.....	29
4.3.	Legislativní proces v České republice.....	33
4.3.1	Proexportní politika 2006-2010.....	35
4.3.2	Role Ministerstva průmyslu a obchodu – aplikace obchodní politiky v České republice.....	39
4.3.3	Směrnice, nařízení a rozhodnutí	40
4.3.4	Metodické pokyny pro zajišťování prací při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství v EU	42
4.4.	Antidumping	44
4.4.1	Úloha Ministerstva obchodu a průmyslu České republiky v antidumpingovém řízení	45
4.5.	Ochranná opatření	45
5.	Diskuze a vlastní návrhy	47
6.	Závěr	50
7.	Summary	52
8.	Seznam použité literatury	54
9.	Přílohy.....	58

1. Úvod

Obchodní politika zahrnuje záměry, strategie, opatření, smlouvy a také instituce, kterými ovlivňuje stát své obchodní vztahy se zahraničím. Slouží také k dosažení předem stanovených cílů vládou a jejím prostřednictvím se mohou řešit problémy v daném státě. Problémy týkající se oblasti obchodní bilance státu, částečně inflace a nezaměstnanosti. Má také své vnitřní a vnější vazby. Vnitřní vazby jsou promítnuty do národní legislativy státu. Naopak vnější vazby spojují obchodní politiku se zahraničím, přesahují vnitřní vazby státu a spojují tak tuto politiku se systémy obchodních politik ostatních států světa. Tyto vnější vazby vyplývají z členství státu v mezinárodních organizacích a jsou také vytvářeny mezinárodními smluvními ujednáními.

Stát může pomocí různých nástrojů ovlivňovat své záměry, které se týkají obchodních vztahů se zahraničím nebo vnitřní ekonomiky státu. Pomocí těchto opatření se regulují obchodní politiky a jsou také nedílnou součástí mezinárodního obchodu. Tyto nástroje můžeme členit na tarifní a netarifní. Dále je můžeme rozčlenit na nástroje sloužící k ochraně vnitřního trhu a nástroje na podporu vývozu. Tyto členění mohou být různě kombinovány. Pomocí těchto nástrojů lze korigovat obchodní politiku v daném státě.

Od 1. května roku 2004 je Česká republika členem Evropské unie. Vzhledem k tomu se značná část ovlivnění obchodu změnila. Nyní se nacházíme v takové fázi, že jsme členy Evropské unie a tudíž jsme přenechali většinu rozhodování na tomto Společenství.

Nabízí se zde otázky, které jsou řešitelné na vládních úrovních. Kdo má také ještě vliv na mezinárodní obchod, jak a kdo provádí implementace do legislativy České republiky. Odpovědi na tyto otázky a s nimi souvisejícími tématy se snaží přiblížit tato bakalářská práce. Nedílnou součástí je také základní přehled o obchodně-politických opatřeních v mezinárodním obchodě.

2. Cíl práce a metodika

2.1. Hlavní cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zhodnotit obchodně-politická opatření v mezinárodním obchodě. Vedlejším cílem bylo porovnat používaná obchodně-politická opatření v mezinárodním obchodě České republiky a na základě zjištěných informací vyhodnotit vybraná obchodně-politická opatření v mezinárodním obchodě a zmapovat proces aplikace těchto opatření do legislativy.

2.2. Metodika práce

V práci byly použity tyto metody. V první řadě se jednalo o studium odborné literatury a internetových stránek pro jednotlivá obchodně-politická opatření v mezinárodním obchodě, přičemž seznam použité literatury byl uveden v závěru práce, dále analýza mezinárodní obchodní politiky z hlediska teorií, také členění jednotlivých opatření v mezinárodním obchodě České republiky, potažmo Evropské unii. V rámci legislativy byl zmapován postup při tvorbě legislativy v Evropské unii a České republice. Vzhledem k tomuto tématu byla provedena komunikace pomocí e-mailu s pověřenými pracovníky Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky. Také byla provedena analýza a syntéza poznatků ze zkoumání v oblasti licenční správy a nakonec shrnutí zjištěných informací.

2.3. Pracovní hypotézy:

Zavedením obchodně-politických opatření se podmínky účastníků mezinárodního obchodu zjednodušují.

Účastníci mezinárodního obchodu jsou informováni pomocí internetových stránek při aktualizaci nebo novelizaci změn v jednotlivých opatřeních.

3. Literární rešerše

3.1. Mezinárodní obchodní politika

„Při zamyšlení se nad tímto vymezením by mělo být zřejmé, že o tom, co je a co není mezinárodním obchodem, mohou rozhodovat velmi jemné detaily. U fyzických osob tak kupříkladu záleží na zákonem stanoveném počtu dní v roce strávených v dané zemi, dle kterých se lidé dělí na rezidenty a nerezidenty. Obchod se sousedem z domu, jež zákon kvalifikuje jako nerezidenta, se tak stává obchodem mezinárodním. I tato skutečnost naznačuje, že v principu se obchod mezinárodní od jakéhokoliv jiného lišit prostě nemůže.“ [15]

„Mezinárodní obchod je v podstatě arbitráž na světovém trhu zboží. Zboží jsou nakupována na levných trzích a prodávána na dražších trzích. Mezinárodní obchod přispívá k efektivnější alokaci světových výrobních zdrojů.“ [14]

„Souhrn zahraničně obchodních politik států, jejich vzájemné vazby a závislosti vytváří mezinárodní obchodní politiku. Hovoří-li se o tom, že je obchodní politika úzce spjata s vysoce kvalifikovanými styky jednotlivých států, je to dokladem toho, že pravidla mezinárodního obchodu jsou dána dlouhou řadou mezinárodních smluv a vytváří tak základní rámec pro aktivity státu v této oblasti a to jak pokud jde o legislativu, tak i exekutivu.“ [9]

„Obchodní politika je celkovým souborem aktivit státu, kterými se snaží ovlivnit zahraniční obchod. Každý stát je při tvorbě své obchodní politiky ovlivňován faktory, které determinují její konečnou podobu, přičemž jednotlivé faktory mohou mít u různých zemí odlišnou sílu a zároveň se může jejich působení prolínat. Mezi hlavní takové faktory patří: teritoriální postavení státu, hospodářské a politické vazby státu, ekonomická úroveň státu, jeho ekonomický rozměr a hospodářská politika vlády.“ [3]

3.2. Vybrané teorie mezinárodního obchodu

„Moderní teorie mezinárodního obchodu je produktem dlouhodobého vývoje ekonomického myšlení, k předchůdcům moderní teorie lze řadit díla merkantilistů, díla anglické klasické ekonomické teorie, reprezentované Adamem Smithem a Davidem Ricardem a díla neoklasiků.“ [8]

3.2.1 Merkantilismus

„Prominentní ekonomická filozofie v 16. a 17. století je postavena na úrovni hromadění a držení zlata a dalších mezinárodních měnových aktiv, jako jsou devizové rezervy s národním bohatstvím. Ačkoliv tato část pohledu zdiskreditovala mezi 20. a 21. stoletím ekonomy a obchodní taktiky expertů, někteří současní politici jsou stále příznivci této politiky s cílem vytvořit obchodní "přebytky" jako například dovozní substitute a celní ochrany pro domácí průmysl, jako Základy národní ekonomické síly.“ [16]

„Merkantilistické názory měly významný vliv na praktickou hospodářskou politiku zejména v období 16. století do 18. století, kdy je teoreticky vyvrátili významní skotští filozofové David Hume a Adam Smith. Přestože merkantilismus vzhledem k jeho zjevné rozporuplnosti nelze označit za školu ekonomického myšlení, jeho stopy lze vysledovat i v současné hospodářské politice většiny zemí. Podpora vývozu a omezování dovozu patří dodnes k hojně používaným nástrojům podpory domácí ekonomiky. Bohatství národa bylo podle merkantilistů dáno zásobou drahých kovů v zemi (národním pokladem). Zvyšování národního bohatství bylo tedy podle nich možné pouze hromaděním drahých kovů. Země toho mohla dosáhnout buď přímou těžbou drahých kovů, nebo aktivní obchodní bilancí. V době plnohodnotných peněz, kdy se k placení za zboží používaly téměř výhradně drahé kovy, pakliže země nepatřila mezi producenty drahých kovů, musela podle merkantilistů vyvážet více zboží a služeb než dovážela. Jedině aktivní obchodní bilance mohla vést ke zvyšování množství drahých kovů v zemi.“ [2]

Lze je časově zařadit do období od 16. do 18. století. Jejich základní myšlenkou je, že bohatství země je dáno množstvím zlata a drahých kovů v zemi => aktivní obchodní bilance zahraničního obchodu (aktivní bilance přivádí do země peníze a pasivní je ochuzuje). Předchůdcem této idey byl Thomas Mun (1571-1641), který v roce 1664 vydal dílo „Bohatství Anglie v zahraničním obchodě“. Zahraniční obchod byl chápán tak, že je pro jednu zemi výhodný a pro jednu zemi ztrátový (významná role v období počátku ranného kapitalismu hlavně pro země, které měly vlastní kolonie). Merkantilismus představoval zásadní obrat ve vývoji ekonomického myšlení. Nejednalo se ještě o ekonomii jako vědu, nebyl to ani proud teoretického myšlení. Jednalo se především o ekonomickou resp. hospodářsko-politickou doktrínu, která byla uplatňována tehdejšími státy a jejich představiteli. Přesto je možno ilustrovat, že merkantilisté přispěli k rozvoji ekonomického myšlení (včetně teoretického) a ekonomie jako věda se zrodila jako kritické přehodnocení merkantilistické doktríny. Svoji roli sehrál i tím, že započal cestu vydělování ekonomického myšlení z etického kontextu, ve kterém se pohybovalo díky Aristotelovu a Akvinského myšlenkovému vlivu. [4]

„Ekonomické myšlení se v merkantilistických doktrínách jednotlivých států prosazovalo v hranicích hospodářského nacionalismu, sledování národních zájmů, čímž byl potlačen vliv univerzálně koncipované soustavy etických hodnot antické a středověké filozofie.“ [7]

„Významnými kritiky merkantilistů se stali klasikové teorie mezinárodního obchodu Adam Smith a David Ricardo. Ve svých dílech vycházeli z teoretických postulátů (odvozených z reality již rozvinutých zahraničně obchodních vztahů), že zahraniční obchod je zdrojem růstu bohatství země, nikoli však jednostranně, nýbrž pro oba ve směně zúčastněné partnery, a sice tím, že umožňuje produktivnější využití výrobních zdrojů ve světovém měřítku a tím i zvýšení výroby, která je zdrojem růstu národního bohatství.“ [8]

3.2.2 Klasická politická ekonomie a mezinárodní obchod

Teorie absolutních výhod

„Za nejvýznamnější Smithův příspěvek k teorii mezinárodního obchodu je považována formulace principu absolutních výhod. Tato teorie říká, že země by se měla specializovat na výrobu těch výrobků, které je schopna vyrábět levněji (s použitím menšího množství práce) než ostatní země. Tyto výrobky bude vyvážet do zemí, kde je jejich výroba dražší a naopak z nich dovážet výrobky, které jsou tyto země schopny vyrobit nejlevněji. Zjednodušeně řečeno, každá země by se měla zaměřit na to, co jí jde nejlépe.“ [2]

„Podle A. Smitha by se země měla v mezinárodní dělbě práce zaměřit na výrobu těch produktů, které vyrábí nejlevněji, tedy s absolutně nižšími náklady práce oproti ostatním zemím. Podle něj jsou absolutně nižší náklady na výrobu určitého produktu výsledkem přírodních podmínek a dosaženého stupně ekonomických výhod (kvalifikace, technická úroveň), které ve svém celku ovlivní produktivitu vynaložené lidské práce.“ [8]

„Specializace a směna může být založena na absolutních výhodách. Absolutní výhoda znamená, že je člověk (firma, země) v něčem lepší než jiní lidé (firmy, země).“ [14]

Teorie komparativních výhod

„Méně efektivní země, která má absolutní náklady práce větší u všech výrobků, se bude specializovat na výrobu a export těch produktů, kde je její absolutní nevýhoda nejmenší, v daném případě má ve výrobě tohoto produktu komparativní výhodu. Na druhé straně země, která má u všech výrobků absolutně nižší náklady, se bude specializovat na výrobu a export těch výrobků, kde je její výhoda v nižších nákladech relativně největší.“ [8]

„Komparativní výhodu lze tedy definovat jako relativně největší absolutní výhodu, pokud má země absolutní výhodu při výrobě obou komodit nebo naopak jako relativně nejmenší absolutní nevýhodu v případě, že má země absolutní nevýhodu při výrobě obou komodit.“ [2]

„Specializace a směna může být také založena na komparativních výhodách. Komparativní výhodu má člověk (firma, země) v té činnosti, ve které je relativně lepší než v jiných činnostech. Specializace na základě komparativní výhody může přesunout výrobu některých statků do absolutně horších produkčních podmínek, a přesto se zvýší jejich produkce. Specializace nebývá věcí náhody. Komparativní výhoda může být dána přirozeným talentem, přírodními podmínkami, nahromaděnou speciální znalostí nebo výhodou vybaveností výrobními faktory. Vláda, která nerespektuje zákon komparativních výhod, může ekonomiku velmi poškodit.“ [14]

3.3. Nástroje zahraničně obchodní politiky

„Obchodní politika každého státu zahrnuje nejrůznější nástroje umožňující prosadit záměry státu dotýkající se obchodních vztahů se zahraničím nebo vnitřní ekonomiky. Tyto nástroje je možno členit z několika hledisek, ať už podle jejich právní nebo věcné podstaty, cílů, tvorby. Pro pochopení funkce nástrojů má význam jejich členění na nástroje tarifní a netarifní. Základní členění však řadí nástroje obchodní politiky do skupiny na ochranu vnitřního trhu a pro podporu vývozu. Další kategorizace, užívaná především v minulosti, je členění nástroje autonomní a smluvní. Všechny tyto skupiny mohou být vzájemně kombinovány. Například všechna tarifní i netarifní opatření mohou být implementována do národní legislativy jako autonomní nebo jako opatření regulovaná mezinárodními smlouvami. Stejně tak opatření na ochranu vnitřního trhu nebo na podporu vývozu mohou být výsledkem autonomních rozhodnutí o užití tarifních nebo netarifních nástrojů, nebo mohou tyto oblasti podléhat výsledkům smluvních jednání.“ [2]

„Obvykle se obchodně politická opatření či prostředky, kterými stát realizuje svou zahraničně obchodní politiku, rozdělují na:

- autonomní a
- smluvní.

Smluvní prostředky obchodní politiky mají svůj základ v mezinárodní smlouvě, kterou je daná země vázána a která určuje obchodně politický režim mezi jejími smluvními stranami celkově, která vymezí povahu opatření, jež může daný stát přijmout a podobně. Tato oblast je charakterizována zejména principy nediskriminace, nejvyšších výhod, rovnosti stran, popřípadě reciprocitu. Tyto režimy vyplývají z obchodních dohod, platebních dohod, dohod celních, dohod o ochraně průmyslového či obecněji duševního vlastnictví, popřípadě z dalších ujednání s obchodně politickým obsahem.

Autonomní prostředky obchodní politiky se od smluvních odlišují tím, že se neopírají o dvoustranný či mnohostranný shodný projev vůle dvou či více suverénů, tedy o mezinárodní smlouvu, ale o jednostranné rozhodnutí jednoho státu. Ani tento krok však nelze chápat zcela vytrženě z celkového kontextu. Za současné situace, kdy je značně propracován systém pravidel, podle nichž je možno formovat a uplatňovat obchodní politiku státu, je stanoven i mezinárodně právní rámec pro přijetí autonomního opatření. Pokud stát přijímající tento krok přestoupí stanovená pravidla, vystavuje se riziku protiopatření.“ [8]

3.3.1 Autonomní prostředky obchodní politiky

„Autonomními prostředky jsou různá opatření vlád, vydávaná jednostranně s cílem upravit nebo ovlivnit dovoz nebo vývoz zboží. Lze je rozdělit na:

- tarifní,
- netarifní.“ [8]

Tarifní opatření

„Tarifními opatřeními jsou cla, která splňují podmínku systematické aplikace. To znamená, že jejich sazby jsou předem vyhlášeny na určité předem stanovené období, a to právním předpisem státu (většinou v celním sazebníku). V tarifních nástrojích jsou promítnuty zejména dlouhodobé záměry obchodní politiky státu. Ostatní nástroje, byť se v jejich názvu objevuje slovo clo nebo jiné tarifní významy, patří k netarifním obchodním opatřením.“ [2]

„Česká celní správa, stejně jako celní správy ostatních států, má dva základní úkoly, kterými jsou ochrana a regulace domácího trhu formou výběru cla z dováženého zboží a dohled nad tím, aby toto zboží neohrožovalo životy nebo zdraví lidí, zvířat či rostlin. Vývoj ekonomické situace, včetně zahájení příprav na členství v EU, naléhavě vyžadoval, aby celní správa při plnění svých úkolů co nejvíce usnadňovala legální mezinárodní obchod. Tohoto cíle mohlo být dosaženo jen za pomoci modernizace celní správy, a to jak v oblasti celního řízení, tak i v oblasti technického vybavení, zejména celního informačního systému. Další významnou okolností, která výrazně předurčila současnou podobu české celní správy, byl vstup České republiky do Evropské unie. Z pohledu celní správy nešlo jen o samotný akt vstupu, ale o dlouholeté období sbližování celní legislativy a celních postupů s evropskými standardy. Navíc došlo v důsledku rozšíření EU ke zrušení pravidelných celních kontrol na pozemních hranicích České republiky a naopak celní správě přibyly nové úkoly, např. v oblasti společné zemědělské politiky nebo statistiky vnitrouníjního obchodu. Současně s těmito změnami došlo také ke snížení počtu zaměstnanců celní správy a k úpravě její organizační struktury.“ [17]

„Celní správy – uzavírají mezinárodní celní dohody, vydávají předpisy pro celní řízení, někdy jsou oprávněné udělovat vývozní a dovozní licence.“ [15]

„Účelem celního řízení je rozhodnout o propuštění zboží do navrženého celního režimu, a pokud to stanoví předpisy, vyměřit celní a daňové poplatky, případně uplatnit další

obchodně-politická opatření. Při dovozu a vývozu zboží se celní řízení zahajuje na základě celního prohlášení deklaranta, přijatého celním úřadem. Ve styku s orgány celní správy se celní prohlášení obvykle podává v písemné nebo elektronické formě, i když zákon nevylučuje ani formu ústní.“ [1]

Celní řízení je v jednotlivých zemích různě upravováno. Za prvé u zboží, které má trvale zůstat na území státu je to projednání do volného obchodu a za druhé zboží, které se buď po určitou dobu nachází na daném území a pak se vyveze dál. Celní orgány zpracovávají osobní údaje dle Zákona 185/2004 Sb. O Celní správě České republiky. Celní správa zřizuje Generální ředitelství cel se sídlem v Praze jako správní úřad pro oblast celnictví s celostátní územní působností a je podřízeno Ministerstvu financí. Generální ředitelství cel řídí Celní úřady, které jsou navíc ve svém územním obvodu řízena Celními ředitelstvími. [4]

Netarifní opatření

„Netarifní překážky obchodu, respektive netarifní obchodní opatření, jsou užívané v obchodních politikách států jako nástroje protekcionismu, ať už s cílem podpory rozvoje domácí ekonomiky nebo pro ochranu před nekalými obchodními praktikami zahraničních subjektů. Původně se vyvinuly jako doplněk tarifních opatření, v současné době jejich význam převyšuje význam celních nástrojů. Za netarifní překážku je pokládáno každé opatření (kromě cel), které může nějakým způsobem ovlivnit obchod. Seznam netarifních obchodních opatření je velmi obsáhlý a nemůže být zcela vyčerpávající, neboť v politikách jednotlivých států přibývají nová opatření zejména s nepřímými dopady na obchod. Klasifikace opatření do skupin podle shodných rysů je komplikovaná a měření jejich dopadů není jednoznačné. Tříděním netarifních opatření se zabývala například Konference OSN pro obchod a rozvoj nebo Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj OECD (Bora, B., Kuwahara, A, Laure, S., in Kalínská, B., Praha Oeconomica 2009). Podle klasifikace UNCTADu se všechna opatření sloužící ke kontrole obchodu člení do 8 skupin, přičemž jako netarifní byla identifikována opatření v 7 skupinách (jediná skupina zahrnuje tarifní opatření). Často

se jedná o opatření, jejichž vazby na obchod a jeho regulaci nejsou na první pohled zřejmé.“ [2]

„Pod pojmem netarifní překážky se zahrnují všechny obchodně politické překážky mimo oblast cel. Proto se někdy používá pojem necelní nebo mimocelní překážky. Státy je používají na ochranu vybraných odvětví svých ekonomik proti zahraniční konkurenci, přičemž motivace je ekonomická, sociální nebo politická. Po podstatném snížení celních tarifů v průběhu prvních 20 roků existence GATTu (dnešní WTO) se staly netarifní překážky nejzávažnější překážkou mezinárodního obchodu. Z toho důvodu se také na jejich odstranění či aspoň snížení obrátilo úsilí smluvních stran v dalším období.“ [8]

„Mezi netarifní opatření řadíme zejména tato:

- a) *Dovozní přírážka* (import surcharge, surtaxe á l'importation) je částka, vybíraná při dovozu výrobků a stanovená procentem z celní hodnoty.
- b) *Dovozní depozitum* (import deposit, dépot á l'importation) je částka složená bezúročně ve stanovené výši a na stanovenou dobu, po jejímž uplynutí je vrácena.
- c) *Sledování vývozu nebo dovozu* (Monitoring of export or import) je vedení evidence objemu vývozu či dovozu výrobků ve dvou případech:
 - V případě, že existují informace svědčící o možnosti poškození výrobního odvětví a proto je třeba zjišťovat a sledovat situaci na trhu.
 - V případě, že to vyžaduje mezinárodní smlouva.
- d) *Množstevní omezení* vývozu nebo dovozu (quantitative restrictions, restrictions quantitatives) je stanovení množství výrobků (množstevně nebo hodnotově), které je možno vyvézt nebo dovézt ve stanoveném období s cílem zamezit dalšímu poškození výrobního odvětví nebo jeho hrozbě. Po vyčerpání stanovené kvóty či kontingentu je další dovoz nebo vývoz daného výrobku zakázán.

- e) *Antidumpingové clo* (antidumping duty, droits antidumping) je dávka, která se vybírá z dovozu dumpingových výrobků s cílem vyrovnat rozdíl vzniklý mezi vývozní cenou a normální hodnotou.
- f) *Vyrovňovací clo* (countervailing duty, mesures compensatoires) je dávka, která se vybírá z dovozu subvencovaných výrobků s cílem vyrovnat rozdíl vzniklý poskytnutím subvence.
- g) *Minimální cena* (minimum price) je netarifní opatření, které určuje zahraničnímu vývozci spodní hranici ceny jím vyváženého výrobku. V případě jejího nedodržení může být přijato příslušné opatření podle zavedeného systému v té které zemi a kterým může být zavedení dodatečného cla nebo množstevní omezení. Vedle pojmu minimální cena se používá i výrazů základní dovozní cena, referenční cena, spouštěcí cena apod.“ [9]

3.3.2 Smluvní prostředky obchodní politiky

„Základem pro použití smluvních prostředků obchodní politiky je mezinárodní smlouva. Podle počtu smluvních stran určitého jednání se rozlišuje mezi dvoustrannou a mnohostrannou smlouvou. Je tomu tak i v případě dohod s obchodně politickým obsahem. Povaha těchto ujednání je do té míry významná, že se v praxi rozlišuje mezi dvoustrannou a mnohostrannou obchodní politikou.“ [9]

„Při zavádění nástrojů obchodní politiky by měla být respektována také obchodní a související ustanovení ostatních mezinárodních dohod, kterými je stát vázán. Smlouvy vytvářející rámec obchodní politiky můžeme dělit na mnohostranné, vícestranné a dvoustranné. Vedle uvedených dohod, které upravují obchodně politický režim v mezinárodním obchodě, patří k smluvním nástrojům také další mezinárodní smlouvy upravující oblasti s obchodem souvisejícím. Jde o ujednání v mezinárodní dopravě, celnictví, ochraně duševního vlastnictví, v oblasti technické normalizace a standardizace, sanitárních norem, atd. Tyto smlouvy mohou být jak mnohostranné, vícestranné i dvoustranné. Ke smluvnímu rámci patří také povinnosti státu, které vyplývají z jeho členství v mezinárodních organizacích, i když v jejich působnosti

nejdou uzavírány mezinárodní smlouvy nebo dohody. Např. v rámci OECD jsou vydávána doporučení, které státy v souladu se svým členstvím závazně respektují, nebo konsensy, které je možno nazvat džentlmenskou dohodou mezi účastníky jednání a které jsou členy také plně dodržovány. Podobné závazky vyplývají také z práce dalších mezinárodních organizací.“ [2]

„Smluvními nástroji obchodní politiky je regulován obchod mezi dvěma či více zeměmi tak, jak se na tom tyto země dohodly. Dohoda se týká především pravidel pro používání autonomních obchodně politických nástrojů ve vzájemném obchodě mezi jednacemi zeměmi. Výhodnost této dohody pro jednotlivé země závisí samozřejmě na tom, jak silná je jejich jednacích pozice a co tedy která země do obsahu dohody prosadí. Účastní-li se jednání o podmínkách vzájemného obchodu dvě země, řadíme výsledek jejich jednání mezi dvoustranné smluvní nástroje obchodní politiky. Do této skupiny patří jednak obchodní smlouvy a dohody, jednak platební dohody. Uzavírání smluv a dohod týkajících se obchodu se může zúčastnit i větší počet zemí. V takovém případě hovoříme o mnohostranných smluvních nástrojích obchodní politiky.“ [8]

„Z uvedených skutečností vyplynulo, že použití smluvních prostředků obchodní politiky se opírá o mezinárodní smlouvu, a to bilaterální či multilaterální povahy. V této souvislosti bylo konstatováno, že v současném světě převažuje mnohostranná obchodní politika. Za mnohostrannou obchodní politiku jsou považovány ty aktivity států, které se realizují právě v takto organizovaném rámci resp. vůči němu. Dvoustranná obchodní politika je vzájemným postojem dvou zemí k sobě navzájem v oblasti mezinárodního obchodu. Nutno však zdůraznit, že se současná bilaterální politika odvíjí od mnohostranné, která pro ni určuje podmínky a právní rámec.“ [24]

3.4. Proexportní politika

„Vyspělé ekonomiky menšího až středního rozměru, mezi něž dnes patří i Česká republika, mají velmi silnou provázanost svého rozvoje s vnějším ekonomickým prostředím a s ekonomickým růstem, výrazně ovlivňovaným jejich exportní výkonností.“ [25]

„Požadavky na prosazení moderní hospodářské politiky s určitou rolí státu patří k aktuálním otázkám či úkolům hospodářské politiky. Scénář hospodářské reformy u svého zrodu nepočítal s potřebou existence specifických nástrojů podpory exportu. Za základní nástroje byla považována výrazná devalvace domácí měny a liberalizace zahraničně obchodních aktivit. Určité korekce hospodářské politiky ve smyslu zvažování určitých proexportních opatření nastaly v podstatě až jako reakce na dynamický nárůst pasivního salda obchodní bilance, které po r. 1996 začalo působit problémy v celkové platební bilanci (znejistění zahraničních investorů pro podnikání v ČR). V r. 1995 byl přijat a schválen zákon č. 58/1995 Sb. o pojišťování a financování vývozu se státní podporou. Tento zákon přinesl stabilnější podmínky pro fungování jediné proexportní instituce, která fungovala již od r. 1992, tj. EGAP (=Exportní garanční a pojišťovací společnost), a dále byl impulsem pro zřízení další proexportní instituce s podporou státu, České exportní banky (zahájila činnost v r. 1995).“ [10]

„Podpora exportu ze strany státu je často diskutovanou otázkou. Pokud jde o domácí firmy, které chtějí proniknout na zahraniční trhy a uspět na nich, je přirozeně v jejich zájmu považovat ji v mnoha případech za nedostatečnou. Na druhé straně z pozice ekonomů – liberálů je snaha o její omezení; v krajních případech se vyskytují i názory, že by stát neměl vůbec podporovat export. V názorech politiků se přirozeně odrážejí požadavky zájmové skupiny, resp. zájmových skupin, které reprezentují a které jim garantují úspěch ve volbách. Nicméně v praxi je způsob a míra podpory exportu ze strany státu vždy výsledkem určitého kompromisu vlády a podnikatelů. Okruh možných

použitelných nástrojů je vcelku pak znám. V podstatě můžeme hovořit o přímých a nepřímých formách podpory.“ [11]

„Do kategorie nástrojů na podporu vývozu patří subvence státu do výroby vývozního zboží včetně subvencování primárních výrobních vstupů, subvence vývozu, daňové úlevy s vazbou na vývoz, státem garantované úvěry a pojištění vývozu, poskytování informací, vývozních služeb a vývozní marketing. Státy v rámci svých proexportních politik poskytují vývozcům také nefinanční podpory. Jedná se především o shromažďování a poskytování vývozních informací, přičemž běžné informace jsou poskytovány zdarma, specializované nebo vyžádané informace a informace marketingového charakteru jsou většinou poskytovány za úplatu. K nefinančním podporám patří také zajišťování výstav a veletrhů s účastí státu. V těchto případech stát zajišťuje národní účast na výstavě v zahraničí a poskytuje v ní prostor svým domácím vystavovatelům.“ [2]

„K efektivním formám propagace firem patří jejich účast na specializovaných výstavách a veletrzích (nikoli s širokou účastí veřejnosti), které se účastní různí potenciální obchodní partneři a kde lze navázat obchodní kontakty, resp. mít možnost získat zahraniční zakázky. Přímo na veletrzích dochází k uzavírání kontraktů nebo jsou vedena první jednání o zakázkách. Světovým trendem je nyní tzv. společná účast, kdy pod hlavičkou státu je prezentována společná expozice za účasti řady firem. Zkušenosti jsou takové, že prezentace viditelně zajištěné státem u zahraničních partnerů zvyšují důvěru a následně jejich větší ochotu navázat s firmami dané prezentované země obchodní kontakty. Ke zvýšené prestiži mohou přispět i různé doprovodné akce a programy (prezentace, semináře apod.), které zvyšují informovanost o dané zemi v zahraničí a vylepšují její tamní obraz. V některých zemích je podpora státu důležitá i v určité tradičně symbolické rovině (např. Čína, Vietnam, Rusko a další státy SNS).“ [12]

K systémovému řešení celé oblasti státní podpory export došlo až v dubnu 1999, kdy vláda ČR vzala na vědomí materiál Proexportní politika. Tento dokument, který se stal

nedílnou součástí státní hospodářské politiky, ve své metodicko organizační části definuje, vymezuje a zakládá hlavní principy českého modelu státní podpory exportu: státní proexportní politika má charakter nepřímé podpory, zachovává klima volné hospodářské soutěže, je v souladu se všemi relevantními mezinárodními závazky, které v ČR dobrovolně přijala a respektuje pravidlo rovného přístupu. Z hlediska institucionálního platí, že vykonavateli státní proexportní politiky jsou orgány státní správy a organizace, které stát za účelem podpory exportu zřídil a které jsou nějakým způsobem napojeny na státní rozpočet. Z hlediska instrumentálního jsou součástí státní proexportní politiky jenom takové nástroje a opatření, které mají přímý a výhradní vztah pouze k exportním procesům. Do státní proexportní politiky tedy nejsou zařazovány nástroje determinující celkové ekonomické prostředí v naší zemi, nelze zaměňovat a směšovat státní proexportní politiku s jinými oblastmi hospodářské politiky státu, přestože jejich souvislosti jsou nesporné a jistá míra překrývání je pochopitelná. [4]

„Podpora exportu je součástí celkové hospodářské politiky státu. Prostřednictvím systému proexportní politiky napomáhá stát akcelarovat a multiplikovat pozitivní efekty, které dosahují české firmy na zahraničních trzích. Státní podpora vývozu formou pojištění vývozních úvěrových rizik spočívá v záruce státu za závazky EGAP z pojištění, která je definovaná v § 8 zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou. V praxi státní podpora znamená, že EGAP svým pojištěním vykrývá mezeru na trhu, na kterou nemají soukromé úvěrové pojišťovny dostatečnou kapacitu. Jedním ze základních předpokladů pro poskytnutí pojištění se státní podporou je splnění pravidel pro původ zboží.“ [18]

3.5. Společná obchodní politika EU

„Od prvního dne členství v Evropské unii zaznamenáváme jako občané, podnikatelé, zaměstnanci a spotřebitelé řadu změn. Jedna ze zásadních se odehrává v oblasti tvorby a provádění zahraničněobchodní politiky vůči partnerským státům, které nejsou členy Evropské unie. Nástroje, s kterými pracovala česká obchodní politika - cla, celkový dovozní a vývozní režim, ochranná opatření, opatření proti nekalým obchodním

praktikám, kvantitativní omezení, zahraničně politicky motivované obchodní zákazy, obchodní smlouvy a dohody, nahradily autonomní a smluvní prostředky EU. V důsledku toho jsou základní podmínky pro zahraničně obchodní operace českých vývozců a dovozců shodné s podmínkami nastavenými pro obchodníky z ostatních členských států EU.“ [13]

„Společná obchodní politika (SOP) spoluvytváří podnikatelské prostředí jak v Evropské unii, tak také za jejími hranicemi. Otevírá v rámci spravedlivé soutěže přístup na trh EU pro konkurenci. Zároveň zajišťuje další prostor pro expanzi podniků z EU na zahraniční (třetí) trhy. Je vytvářena jednotně, podle jednotných zásad, a je založena na principech volného vývozu a volného spravedlivého dovozu. Jednotné vytváření znamená, že veškerá legislativa týkající se přímo společné obchodní politiky je obsažena v nařízeních ES (nebo EHS). Nařízení jsou připravována a koordinována ve spolupráci Evropské komise a členských států EU.“ [2]

Společná obchodní politika je jedním z hlavních pilířů, na němž jsou postaveny obchodní vztahy Evropské unie se světem. Hlavním cílem této politiky je otevření světových trhů pomocí progresivního zrušení omezení v mezinárodním obchodu, snižování celních bariér a prosazování vícestranných obchodních pravidel. Společná obchodní politika má nadnárodní charakter, patří ke společně prováděným politikám vůči třetím zemím a pokrývá tak všechny důležité aspekty obchodu se zbožím a službami. Evropská unie si její pomocí vytvořila dominantní postavení ve světovém obchodě. [4]

„Na vytvoření společné obchodní politiky se členské státy Evropského společenství dohodly už při podpisu Římských smluv v roce 1957. Podle článku 133 Smlouvy o ES. Evropská komise navrhuje oblasti jednání, Rada EU je schvaluje kvalifikovanou většinou a Evropská komise vede jednání na základě svěřeného mandátu ve věcech týkajících se mezinárodního obchodu. Znamená to, že členské státy EU se ve své zahraničně-obchodní politice podřizují výhradně ustanovením mezinárodních smluv

uzavřených Evropskou unií se třetími zeměmi a EU vystupuje jako celek i v rámci Světové obchodní organizace (WTO).“ [19]

3.5.1 Celní kodex

„Základním nástrojem společné obchodní politiky je celní kodex (nařízení ES 2913/92, v novelizovaném znění) a na něj navazující jednotný celní sazebník. Celní kodex obsahuje celní předpisy, které jsou jednotně používány na celním území ES. Celní předpisy se týkají práv a povinností osob v souvislosti s celním řízením, pravidel pro jednotný celní sazebník, stanovení preferenčního původu, celní ohodnocení a celní určení zboží a podmínek pro celní režim.“ [2]

„Evropské společenství je založeno na celní unii, proto bylo žádoucí shromáždit celní předpisy do jediného kodexu, a to jak v zájmu hospodářských subjektů Společenství, tak celních správ. Kodex obsahuje obecná pravidla a postupy, které zajišťují uplatnění sazebních a ostatních opatření zaváděných na úrovni Společenství v rámci obchodu se zbožím mezi Společenstvím a třetími zeměmi, a to včetně opatření v oblasti zemědělské a obchodní politiky.“ [20]

3.5.2 Antidumping

„Další skupinou nástrojů společné obchodní politiky jsou nástroje na jinou než celní ochranu vnitřního trhu, tzv. “trade defence instruments”. Jedná se o ochranu proti nepoctivému obchodu nebo proti negativním dopadům velkého množství dovozu určité položky. Nejvýznamnější jsou antidumping a vyrovnávací opatření.“ [2]

„Antidumpingová opatření mají za úkol chránit vnitřní trh před nekalými exportními praktikami vyvážejících firem ze třetích zemí – dumpingem – který spočívá v tom, že firma vyváží za ceny nižší, než jsou ceny, za které stejný výrobek prodává na svém domácím trhu. Výrobce stejného nebo obdobného zboží na trhu, na který je směřován vývoz, a který je dumpingovými cenami zahraniční konkurence poškozen, může

požádat o ochranu svých práv, pokud je sto dokázat, že zahraniční firmou prováděný dumping způsobuje vážnou újmu jeho výrobnímu odvětví. Ode dne vstupu do EU se čeští výrobci stávají součástí komunitárních výrobních odvětví, a proto své požadavky na ochranu před dumpingovými dovozy ze třetích zemí budou moci uplatňovat také v rámci EU odvětví.“ [19]

„Zahraníční výrobce, resp. zahraniční či domácí dovozce začal na domácí trh dovážet určité výrobky. Domácí výrobce, který vyrábí a uvádí na tentýž trh své obdobné výrobky, zjistí, že cena konkurenčních dovážených výrobků je nižší než běžná hodnota těch samých výrobků, jež prodává daný zahraniční výrobce na svém vlastním domácím trhu. Je-li navíc tento tuzemský subjekt v nepříznivé hospodářské situaci, kterou může jednoznačně přičíst vlivu dovozu těchto cenově podbízených výrobků, může požádat příslušný úřad o zahájení antidumpingového řízení.“ [21]

„Dumping je formou cenové diskriminace, tedy praxe prodeje zboží v zahraničí za nižší ceny než na domácím trhu v zemi vývozu. Dumpingové ceny jsou dokonce nižší než výrobní náklady producenta, působí materiální poškození domácímu průmyslu té země, kam je zboží za dumpingové ceny prodáváno. Antidumpingová opatření jsou sice i podle pravidel mezinárodního obchodu povolena, jejich kritici však poukazují na protekcionistický charakter antidumpingu. Zdaleka nejvíce těchto opatření totiž přijímají vyspělé ekonomiky EU a USA proti dovozu z méně rozvinutých zemí. Původním smyslem antidumpingových opatření měla být ochrana mladých domácích výrobců před mocnými zahraničními koncerny, které si finančně mohou dovolit dočasný prodej produkce pod svými náklady, a vytlačení stávajících výrobců tak získat nový trh. Protekcionistický ráz antidumpingu je ilustrován tím, že tyto kroky jsou podnikány pouze v zahraničním a nikoliv ve vnitřním obchodě.“ [22]

3.5.3 Ochranná opatření

„V rámci společné obchodní politiky může být také aplikováno ochranné opatření, avšak pouze v případě, kdy je z důvodu dramaticky rostoucího dovozu ohroženo domácí hospodářství. Taková újma nebo její hrozba musí být prokázána a ochranné opatření musí být plošné, tzn. musí být aplikováno na všechny dovozy dotčeného zboží, bez ohledu na jeho původ. Pravidla pro ochranné opatření respektují dohodu WTO v této oblasti.“ [2]

„V případě, že dochází k dovozu určitých výrobků v tak zvýšených množstvích a za takových podmínek, že to způsobuje újmu unijnímu výrobnímu odvětví, je možno v souladu s mezinárodními pravidly přijmout určitá ochranná opatření proti těmto dovozům. Vstupem do Evropské unie je i pro Českou republiku v rámci společné obchodní politiky platná unijní právní úprava.“ [23]

4. Praktická část

4.1. Legislativa Evropské unie

Členské státy Evropské unie mají vůči třetím zemím společnou a jednotnou obchodní politiku. Mají společnou zemědělskou, dopravní a pro některé členské státy již společnou měnovou politiku. To znamená, že Evropská společenství vystupují v mezinárodních hospodářských a obchodních vztazích jako jeden samostatný subjekt. Proto také patří společná obchodní politika mezi oblasti, ve kterých členské země delegovaly své pravomoci na orgány Evropské unie (dále jen EU). Tvorba obchodní politiky tudíž probíhá podle postupů a pravidel, které se liší od tvorby obchodní politiky na národní úrovni.

Rada EU je orgánem, který přijímá rozhodnutí v otázkách společné obchodní politiky. V ní se scházejí ministři zahraničních věcí (také ministři obchodu) členských států. Evropská komise předloží návrhy (její generální ředitelství pro obchod) a poté se rozhoduje zpravidla kvalifikovanou většinou. Evropský parlament je informován a konzultován, protože je potřeba jeho souhlasu v některých dohodách přesahující rámec společné obchodní politiky.

Avšak orgány Evropské unie nemohou přijmout libovolné rozhodnutí jenom na základě svého rozhodnutí, všechny návrhy totiž procházejí projednáním Rady nebo Komise (někdy obojí) a jejich pracovními výbory, které jsou tvořeny z představitelů členských států Evropské unie a prezentují zde své národní pozice k těmto návrhům a samozřejmě každý členský stát hájí zájmy svého státu samostatně nebo ve společenství s názorově blízkým státem.

4.1.1 Vývoj rozhodování o evropské legislativě

Prostřednictvím tzv. sekundárněprávní legislativy ovlivňuje Evropská unie bezprostředně život v jednotlivých členských státech EU, děje se tak především závaznými normami přijatými institucemi Evropské unie. Tvorba legislativy je

dlouhodobým procesem, do kterého zasahuje řada různorodých aktérů. Řídí se však jasnými pravidly.

Tvoření legislativy patří mezi klíčové výstupy projektu evropské integrace. Obecný rámec vytvořily pro celý projekt zakládací smlouvy (tzv. primární právo), byly to zejména Smlouva o zřízení Evropského společenství uhlí a oceli, Smlouva o zřízení Evropského společenství pro atomovou energii, Smlouva o zřízení Evropského hospodářského společenství a jejich revize (Smlouva o Evropské unii, Jednotný evropský akt, Smlouva z Nice, Amsterodamská smlouva a Lisabonská smlouva). Tak zvané sekundární právo konkrétní úprava politik je vyhrazena pro činnost Evropské unie. Zprvu byla legislativa přehledná a střídmá. S rozšiřující se integrací a zapojením většího množství aktérů do legislativního procesu, však je dnes podle některých názorů dlouhodobě obtížně udržitelných rozměrů.

4.1.2 Tvorba legislativy v Evropské unii

Předložení návrhu Komisí je až vyvrcholením prelegislativního procesu. Předložením návrhu začíná přípravou textu (dossier) v jednom z generálních ředitelství Evropské komise. Komise může předložit tzv. nelegislativní dokument (zelená a bílá kniha) a podrobit jej veřejné konzultaci.

Zelená kniha

Zpravidla má nastartovat či podpořit debatu o určitém tématu. Dále navrhuje řešení jak danou problematiku řešit. Pomáhají dát do podoby určité téma ještě před tím, než sesumarizuje jejich podoba do zákona či směrnice. Do těchto debat může přistupovat prakticky kdokoliv. Tímto získá Komise různé návrhy a náměty dále také připomínky k danému tématu a může tak celý návrh zlepšit.

Bílá kniha

Zpravidla překládá konkrétnější řešení na danou problematiku a může vyústit až k přijetí legislativního návrhu. Je vlastně souhrnem opatření navrhovaných Evropskou

komisí v určité oblasti na danou problematiku. Někdy navazuje také na diskuze nad Zelenými knihami. Pro členské státy má jen doporučující charakter, ale pro Evropskou komisi je určitým výhledem a směřováním. Když je Bílá kniha schválena (schvaluje Rada Evropské unie), stane se z ní akční plán k řešení dané problematiky.

Uveřejnění obou dokumentů bývá zpravidla veřejnou (internetovou) konzultací, která je časově omezená. Není však podmínkou uveřejnit nejdříve Zelenou a poté Bílou knihu ani nejsou podmínkou veřejné konzultace.

Jedná-li se o nově uvažovanou věcnou podstatu je obvyklý následující postup. Nejprve se uveřejní Zelená kniha, poté se uvede veřejná konzultace. Následuje uveřejnění Bílé knihy, které je doprovázeno také veřejnou konzultací. Když jsou tyto dvě knihy tímto uveřejněny, nastupuje uveřejnění sdělení Komise, které je také dále doprovázeno veřejnou konzultací. Nakonec se uveřejní legislativní návrh a vznikne legislativní proces.

Předlegislativní fáze je ukončena formou nezbytného přehlednutí právní službou Komise a jazykové úpravě, hlasováním o návrhu v kolegiu komisařů. Každý komisař má jeden hlas.

Legislativní návrh má relativně přísnou strukturu (druh a obsah normy, věcné důvody k přijetí i proces přijetí). Součástí návrhu jsou také navrhovaná opatření, posouzení dopadu řešené problematiky a potvrzení o souladu návrhu s principy a dopady na rozpočet Evropské unie.

Princip subsidiarity a princip proporcionality

Princip subsidiarity zajišťuje, aby byly daná přijatá opatření na nejnižším stupni správy. Musí být přijímány co nejbližše občanům. Podle tohoto principu jedná Evropská unie pouze o oblastech, které nespádají do její pravomoci pouze tehdy, pokud nejsou splněny cíle určité činnosti členskými státy.

Princip proporcionality platí při vymezování pravomoci Evropské unie vůči členskými státem. Ale je to také přijímáno jako vlastnost opatření. Například může Evropská unie omezit pohyb zboží mezi jejími státy, kde jsou ohroženy zájmy jednoho z nich. Podle

tohoto principu nepřekročí Evropská unie obsah ani formu činnosti Evropské unie rámeč toho, co je nutné pro dosažení jejích cílů.

Zahájení legislativního procesu

O návrhu jedná zpravidla Rada, Evropský parlament, ale také Hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů jako poradní instituce Evropské unie. Komise si v průběhu nechává právo na svůj návrh stáhnout, v případě velkého odchýlení od původního návrhu. Nyní vstoupila v platnost Lisabonská smlouva, která posiluje národní parlamenty hned na začátku legislativního procesu. Jsou zde stanoveny žluté, oranžové a červené karty. Žlutá karta znamená přezkoumání návrhu Komisí. Oranžová karta znamená zastavení projednávání návrhu, když se vysloví 55 % členů Rady nebo většina odevzdaných hlasů Evropského parlamentu.

Poté následuje první čtení v Evropském parlamentu, v Radě. Rada zasedá podle Lisabonské smlouvy v příslušném útvaru. Útvar Rady od roku 2009 je následující:

Zemědělství a rybolov, Konkurenceschopnost – vnitřní trh, průmysl, výzkum, Hospodářské a finanční záležitosti, Životní prostředí, Zaměstnanost, sociální politika, zdravotnictví a spotřebitelské záležitosti, Školství, mládež a kultura, Zahraniční vztah, Všeobecné záležitosti, Spolupráce v oblastech justice a vnitra, Doprava, telekomunikace a energetika.

Následuje druhé čtení v Radě, které je srovnatelné s průběhem prvního čtení. Poté následuje Dohodovací výbor a třetí čtení v Evropském parlamentu a Radě. Z tohoto třetího čtení se má dospět k dohodě o výsledné podobě legislativy.

„Postlegislativní“ vývoj

Je-li úspěšné jednání Dohodovacího výboru a text je jazykově a právně upraven a schválen, podepsán zástupcem předsednické země a předsedou Evropského parlamentu a uveřejněn v Úředním věstníku Evropské unie. U směrnic začíná běžet implementační lhůta. V průběhu implementační lhůty je očekáváno, že přijmou národní legislativu,

která provede unijní normu. Jsou také uváděny revizní klauzule u řady nově přijímaných norem.

4.1.3 Obchodně politická opatření v EU – obecné vymezení

Tarifní opatření (Opatření ovlivňující dovoz – cla)

Celní zákoník platný v Evropském společenství (dále jen Společenství). „Zboží Společenství“ je buď zboží původem ve Společenství, nebo dovezené zboží do Společenství, které je propuštěno do volného oběhu nebo kombinace těchto dvou způsobů. Dokumentem je Jednotný správní dokument, což je tiskopis celního prohlášení, na kterém se podává návrh na zahájení celního řízení. Stanovení celní hodnoty se řídí zásadními dokumenty Dohody WTO a příslušnými rozhodnutími výboru pro stanovení celní hodnoty. Každoročně se zveřejňuje Společný celní sazebník Společenství, v němž se uvádí výše smluvních celních sazeb na dovozy pro daný kalendářní rok. Celní sazebník je také organizován podle kombinované nomenklatury, zboží je zde rozděleno do 21 tříd a 97 kapitol. Jsou zde uvedeny také smluvní celní kvóty a jedna z příloh obsahuje seznam vybraných farmaceutických látek, další například specifická opatření pro stanovení výše cel na dovoz zemědělských výrobků. Na základě nařízení rady je vydáván Integrovaný sazebník Společenství – TARIC.

Netarifní opatření

Ochranná opatření

Spočívají v omezení doby platnosti dovozních dokumentů nebo stanovení limitů (kvót). Zvláštní ochranná opatření spočívají v dovozu zemědělských výrobků. Umožňují okamžité stanovení dodatečných cel.

Antidumpingová opatření

Dumping je prodávání téhož výrobku za jiné ceny na domácím trhu a za jiné ceny pro vyvážející výrobek. Zjistí-li domácí výrobce, že cena konkurenčních dovážených

výrobků je nižší než jeho cena na domácím trhu a je ve špatné ekonomické situaci kvůli dováženým výrobkům, může požádat o zahájení antidumpingového řízení.

Protisubvenční opatření

Vyrovňovací opatření je podobné jako u antidumpingu a výsledkem je většinou přijetí vyrovnávacího cla. Stát, ze kterého zboží pochází nebo je dováženo, může také zrušit nebo omezit jeho subvence.

Opatření ovlivňující vývoz

Při vývozu se neuplatňuje clo a ani jiné další poplatky. Společenství přijímá toto opatření zejména k provádění společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Jsou zde zaváděna také ochranná opatření ve smyslu vzniklé kritické situace na domácím trhu. Vývoz může být omezen z určitých regionů Evropské unie nebo jen do vybraných zemí. Vývozní subvence se stanovují jen v rámci společné obchodní politiky a to pouze na vybrané komodity. Tyto subvence poskytují rozdíl mezi cenou ve Společenství a cenou na světových trzích.

Opatření ovlivňující dovoz i vývoz

Za výjimečných situací může Evropská unie zavést dovozní nebo vývozní opatření netarifního aspektu. Mohou být přijaty například z důvodu ochrany života, veřejné morálky atd.

Opatření ovlivňující obchod a výrobu - Právní rámec podnikání

Statut evropské společnosti umožňuje společností podnikat podle práva Společenství, místo podle národního práva platného v daném místě, kde působí jejich dceřiné podniky. U společností, které jsou založeny v členských státech, jsou používány národní standardy výkaznictví harmonizované legislativou Společenství.

Opatření ovlivňující obchod a výrobu - Hospodářská soutěž

Tyto opatření se týkají dohod mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků, fúzí podniků, liberalizace a poskytování státních podpor. Nedílnou součástí je jednání ve vzájemné shodě a zneužití dominantního postavení podnikatelského subjektu, které by mohlo ovlivnit obchod mezi členskými státy a narušit tak soutěž.

Opatření ovlivňující obchod a výrobu - Subvence a státní pomoc

Výrobky dovezené z členských zemí EU, které jsou označeny jako subvencované a splňují podmínky pro vznik újmy, se mohou stát předmětem vyrovnávacích opatření uplatněných ze strany WTO, na základě Dohody WTO o subvencích a vyrovnávacích opatřeních.

Opatření ovlivňující obchod a výrobu - Ochrana práv k duševnímu vlastnictví

Evropská unie přijala harmonizační směrnice o právech autorů při opětovném prodeji originálních uměleckých děl a o autorských a příbuzných právech v informační společnosti.

4.2. Smluvní nástroje – multilaterální dohody ČR

4.2.1 Vybrané dohody České republiky

Dále jsou uvedeny smluvní prostředky, které mohou být realizovány prostřednictvím bilaterálních nebo multilaterálních smluv. Českou republiku ovlivňuje členství v Evropské unii, ale také členství v ostatních mezinárodních organizacích. Z tohoto důvodu jsou zde uvedeny některé, které se považují za důležité v mezinárodním obchodě.

WTO (Světová obchodní organizace)

Světová obchodní organizace (dále jen WTO) vznikla podepsáním Dohody o zřízení Světové obchodní organizace v Marrakeši dne 15. 4. 1994. Bylo završeno dlouholeté

úsilí a přeměna Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT) v mezinárodní organizaci. Světová obchodní organizace byla založena 1. 1. 1995.

Sídlem WTO je Ženeva a je to mezivládní organizace. Zahrnuje obecný institucionální rámec pro vedení obchodních operací mezi jejími členskými státy. Hlavním cílem je zjednodušení přístupu na národní trhy a liberalizace obchodní politiky. Postupné snižování cel a odstraňování obchodních bariér, přispívá k poklesu nezaměstnanosti, růstu životní úrovně, optimálnímu využití přírodních zdrojů v souladu s pravidly trvale udržitelného rozvoje a k ochraně životního prostředí. Velkou roli hraje WTO v poskytování pomoci rozvojovým zemím, ale také nejchudším zemím světa.

Česká republika je zakládajícím členem WTO. I po vstupu do Evropské unie jsou dohody a ujednání WTO základním smluvním rámcem, v němž uskutečňujeme svou obchodní politiku. Po vstupu do Evropské unie však přestala Česká republika samostatně jednat a vystupovat. Ale je nadále členskou zemí. Za EU vystupují ve WTO zástupci Evropské komise.

Pravidla systému WTO vyplývají z dohod jednání mezi členskými vládami. Pravidla jsou ratifikována členy parlamentů a rozhodnutí přijatá v rámci WTO jsou prakticky všechna provedena na základě koncese mezi všemi členy.

Hlavní činnosti WTO

Mezi hlavní činnosti WTO se řadí zejména jednání o snížení nebo odstranění překážek obchodu (dovozní cla a další překážky) a snaží se také dohodnout na pravidlech, jimiž se řídí chování mezinárodního obchodu (například antidumping, subvence, normy pro produkty), správa a kontrola použití v dohodnutých pravidlech WTO pro obchod se zbožím, obchodu se službami a obchodu v oblasti práv duševního vlastnictví, sledování a přezkoumávání obchodní politiky všech členů WTO, jakož i dvoustranných obchodních dohod. Pokud jde o výklad a provádění dohod, řeší spory mezi všemi členy. V mezinárodních obchodních záležitostech se jedná o budování kapacit rozvojových vládních činitelů. Napomáhá k přistoupení zemím, které nejsou dosud členy organizace.

Vedení ekonomického výzkumu, sběr a šíření obchodních údajů na podporu WTO je hlavní činností. WTO také vysvětluje a vzdělává veřejnost o organizaci, jejím poslání a činnostech.

Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD)

Založena roku 1994. Od svého založení podporuje zapojení rozvojových zemí do světové ekonomiky. Postupem času se stala důležitou institucí, která ovlivňuje a spoluvytváří svou činností hospodářskou politiku v oblasti rozvoje. Působí jako fórum pro mezivládní jednání, provádí také výzkumy, analýzy a sběr dat pro jednání vládních představitelů a expertů a poskytuje technickou pomoc.

Poskytuje podporu pro účast rozvojovým zemím v mezinárodních jednáních, posílení sektoru služeb a jejich kapacit v těchto zemích, podporuje integraci obchodu, životního prostředí a rozvoje. Analyzuje otázky spojené s právem hospodářské soutěže, politiky a vývoje. Snaží se v oblasti komodit zvýšit přínos pro rozvoj prostřednictvím diverzifikace a řízením rizik.

Mezinárodní obchodní centrum (ITC) - organizace podporující aktivity WTO a UNCTAD

Cílem je technická spolupráce s rozvojovými zeměmi a zeměmi s tranzitní ekonomikou, s cílem podpory obchodu (zejména rozvoje jejich vývozního potenciálu a zefektivnění dovozních operací). Středisko bylo založeno roku 1964 a je podporováno Světovou obchodní organizací a Konferencí OSN pro obnovu a rozvoj.

Je zaměřeno především na podporu malých a středních podniků. Mezi hlavní směry patří vytvoření efektivních programů na podporu vývozu, které zahrnují přibližně šest základních oblastí. Tyto oblasti zahrnují zejména rozvoj výrobního programu a uvedení výrobku na trh, adaptace výrobku a mezinárodního marketingu, rozvoj služeb podporujících obchod, marketingové informace, vzdělávání v oblasti podpory exportu a jeho realizace, vytvoření strategií na podporu exportu v souladu s vyhodnocením jednotlivých potřeb regionů. Realizuje také projekty na žádost jednotlivých vlád

rozvojových zemí a zemí s tranzitivními ekonomikami, které se týkají různých typů proexportních politik, prostřednictvím různých druhů informací.

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)

Česká republika se stala součástí této organizace v roce 1995. Mezi hlavní cíle této organizace patří zvyšování úrovně členských zemí za předpokladu udržení finanční stability, ale také jedním z mnoha je rozvoj světového obchodu na mnohostranné a nediskriminační bázi v souladu s mezinárodními závazky. Poskytuje vládám možnost studovat a formulovat politiky k dosažení cílů.

Snaží se o podporu udržitelného hospodářského růstu, zvyšování zaměstnanosti, zvyšování životní úrovně, o udržení finanční stability, také o ekonomickou pomoc jiným zemím, o jejich rozvoj a přispívání růstu světového obchodu. Je jedním z největších a nejspolehlivějších zdrojů srovnatelných statistik, ekonomických a sociálních údajů. Sleduje trendy, ekonomický vývoj, sociální změny nebo vyvíjející se strukturu obchodu, životního prostředí, zemědělství, technologií a dalších. Je také jedním z největších světových vydavatelů v oblasti ekonomie a veřejné politiky.

Organizace spojených národů (OSN)

Základními cíli Organizace spojených národů (dále jen OSN) jsou udržování mezinárodního míru, bezpečnosti a také spolupracování při řešení mezinárodních kulturních, sociálních, ekonomických a humanitárních problémů. Členství v této organizaci je přístupné všem mírumilovným státům ochotným přistoupit k povinnostem vyplývajícím z Charty OSN a také tyto povinnosti plnit.

Prosazuje mezinárodní spolupráci a pomáhá při řešení hospodářských, sociálních, kulturních i humanitárních problémů. Obchodní a finanční systém OSN se zakládá na pevných pravidlech a základech. Zabývá se zvláštními potřebami malých, vnitrozemských a rozvojových států, vytvářením reálných plánů pro vyřešení a částečné odstranění zadluženosti a u rozvojových států se snaží vytvářet podmínky pro mladé studující lidi.

Evropská hospodářská komise OSN (EHK)

Založena v roce 1946 Ekonomickou a sociální radou OSN. Sdružuje 56 zemí Evropské unie, západních a východních zemí mimo EU, jihovýchodní Evropy, Společenství nezávislých států a severní Ameriky. Poskytuje analýzy a doporučení pro hospodářskou politiku a pomoc vládám s důrazem na mandát OSN v ekonomické oblasti. Také stanovuje normy, standardy a konvence za účelem usnadnění obchodu. Jedná se o orgán OSN s významným vlivem v oblasti tvorby pro pravidla pro dopravu, ochranu životního prostředí a mezinárodní obchod.

4.3. Legislativní proces v České republice

Je to proces přípravy a tvorby, projednávání a schvalování ze strany vlády, Parlamentu, prezidenta České republiky, který končí vyhlášením ve sbírce zákonů. Legislativou v České republice rozumíme zejména vyhlášky, nařízení vlády, novely zákonů, zákony a také právní předpisy typu věcný záměr zákona. Je třeba rozlišovat legislativní proces vlády a legislativní proces Parlamentu. Legislativní proces na úrovni vlády je většinou charakterizován vznikem věcných záměrů zákonů, návrhů zákonů, vyhlášek a nařízení vlády. Do Parlamentu postupují jen návrhy zákonů, o kterých se mluví jen jako o vládních návrzích zákonů. V České republice existují také nevládní návrhy zákonů, které jsou výsledkem zákonodárné iniciativy krajských zastupitelstev nebo skupin poslanců.

Legislativní proces na úrovni vlády

Právní předpisy ministerstva a jiných ústředních orgánů státní správy (ti jsou předkladateli materiálů) tvoří legislativní proces na úrovni vlády. V rámci Legislativních pravidel vlády musí jejich předkladatelé podle nich postupovat při přípravě právních předpisů. Ty upravují požadavky na obsah a formu připravované legislativy. Podrobná analýza právního a skutkového stavu patří do obecných požadavků na tvorbu právních předpisů. Nedílnou součástí je hodnocení dopadů připravované legislativy (tzv. RIA).

Jako další požadavek na legislativní proces je soulad s právními předpisy vyšší právní síly a s Ústavním soudem, také soulad s mezinárodními smlouvami a s právními akty Evropské unie. Také musí nově připravovaná legislativa být přehledná, srozumitelná a jednoznačná.

Připomínkové řízení

Návrhy jsou zasílány tzv. připomínkovým místům (ministerstva, kraje, Kancelář senátu, Kancelář prezidenta republiky a další). Výčet připomínkových míst je uveden v Legislativních pravidlech vlády. K vyjádření se k návrhu právního předpisu může předkladatel zaslat komukoli. Je zde povinnost zveřejňovat připravovanou legislativu na internetu (knihovna připravované legislativy). Na legislativním procesu se podílí také Legislativní rada vlády a její pracovní komise jako poradní orgán. Její vyjádření je důležité při projednávání navrhovaných materiálů ve vládě. Z hlediska projednávání zde hraje velkou roli také odbor kompatibility. Ten posuzuje návrhy z hlediska rozporu s právními předpisy a jejich slučitelnosti s právem Evropské unie.

Po skončení jsou návrhy předkládány vládě. Na jednáních jsou předkládány návrhy zákonů, nařízení vlády a věcné záměry zákonů. Když je schválen věcný záměr zákona, je rozhodnutí zveřejněno na internetových stránkách vlády. V případě schválení návrhu zákona, se postupuje dále v podobě vládního návrhu zákona do Poslanecké sněmovny. Schválení nařízení vlády se uveřejňuje ve Sbírce zákonů, vyhlášky podepisuje příslušný člen vlády nebo vedoucí daného úřadu. Poté mohou být zveřejněny ve Sbírce zákonů. Legislativní pravidla vlády upravují podmínky a lhůty pro zveřejnění legislativy.

Legislativní proces na úrovni parlamentu

Předseda vlády zasílá vládní návrh zákona v listinné formě předsedovi Poslanecké sněmovny Parlamentu (dále jen PSP) České republiky. Od PSP ČR postupuje text organizačnímu výboru PSP ČR a také všem poslancům a klubům. O vládním návrhu zákona probíhá jednání v rámci třech čtení. Pokud text zákona projde je postoupen dále do Senátu.

Legislativní proces z pohledu prezidenta

Když je zákon schválen Senátem, zasílá předseda PSP ČR přijatý zákon prezidentovi republiky. Pokud prezident republiky zákon podepíše, může být za stanovených pravidel vyhlášen ve Sbírce zákonů. Jestliže však prezident republiky zákon vrátí, předseda PSP ČR předloží zákon PSP ČR. Přehlasuje-li PSP ČR prezidenta republiky nadpoloviční většinou hlasů všech poslanců, zákon se i přesto vyhlásí. Jinak platí, když se prezident republiky nepřehlasuje, že daný zákon nebyl přijat.

4.3.1 Proexportní politika 2006-2010

Česká republika musela v postavení mezinárodních obchodních vztahů se vstupem do Evropské unie reagovat na změnu své proexportní strategie. Bylo potřebné aktualizovat celou strategii a vytvořit nové přístupy, které zajistí lepší postavení České republiky na trzích Evropské unie. Nezaměřuje se jen na vývoz zboží, jsou zde i jiné spektra obchodních vztahů.

Jde zde zejména o důraz na vývoz služeb, rozvoj investičních aktivit podnikatelských subjektů v České republice v zahraničí a dále flexibilní systém výběru územních priorit. Oproti proexportní strategii na roky 2003-2006 se tato strategie zaměřuje především na celé spektrum obchodních vztahů. Navíc se oproti dřívější strategii dost rozšířila. Jde zejména o export služeb, export akvizic a přímých investic, o orientaci na zákazníka, příležitosti k naplnění vize, transparentní systém kontroly vyhodnocování, projektový přístup, koordinace činností, řízení kvality (procesy, spokojenost zákazníka, zlepšování). Realizace představuje také intenzivní spolupráci především s podnikateli a s dalšími státními institucemi. Partneři jsou Svaz průmyslu a dopravy České republiky, Hospodářská komora České republiky a Konfederace zaměstnaneckých a podnikatelských svazů České republiky. V oblasti státních institucí jsou to zejména Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo financí, Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo pro místní rozvoj a také Ministerstvo dopravy.

Exportní strategie se zabývá především usnadňováním obchodu prostřednictvím liberalizace a aktivní obchodní politikou v mezinárodních institucích, zejména v orgánech Evropské unie. Podporuje utváření aliancí a exportních celků.

V současnosti vzhledem ke kladným ohlasům podnikatelské sféry a exportérů zahájilo Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky práci na Nové exportní strategii na léta 2011-2016.

Plnění proexportní strategie za rok 2009

Usnadňování obchodu

Česká republika využila předsednictvím v Radě Evropské unie prosazování liberální obchodní politiky a otevřenosti Evropské unie vůči třetím zemím. Podporovala projekt vytváření seznamů překážek na prioritních trzích evropských exportérů. Měla také zájem o úspěšné a rychlé dokončení jednání známých jako Rozvojový program z Doha, kvůli vzniku transparentního a mnohostranného systému mezinárodního obchodu, který by umožnil přístup českých a evropských výrobků a služeb na trhy třetích zemí.

Působení na klíčových trzích

Počet prioritních zemí byl zúžen z počtu 19 zemí na 12 zemí. Tyto země byly vybrány z hlediska makroekonomických kritérií, vyjádření státní správy a stanovisek podnikatelů. Vytvoření nového systému komunikace mezi státní správou a podnikatelskou sférou s cílem koordinace plánování proexportních aktivit zaměřených na trhy prioritních zemí, probíhá mezi liniemi expertních týmů. Jedním z účelů vytvoření expertních týmů je zpracování plánů nejvýznamnějších proexportních akcí, díky komunikaci mezi podnikatelskými subjekty a subjekty státní správy, které jsou publikovány veřejnosti na internetu pomocí portálu BusinessInfo.cz v příslušné části.

Budování dobrého jména ČR v zahraničí

Účelem je zvýšení pozitivní informovanosti o České republice v zahraničí. Vylepšení obrazu České republiky v zahraničí. Efektivně také využívat prostředky na prezentaci České republiky. V roce 2009 bylo realizováno 44 účastí na mezinárodních veletrzích a výstavách.

Základním měřítkem jsou uzavřené kontakty vyplývající z účastí na těchto akcích. V roce 2009 se stalo novým prvkem zavedení finanční pomoci na tuzemských veletržních

akcích pro začínající exportéry a malé a střední podniky. Byla také vytvořena putovní expozice profesionálních fotografií špičkových českých průmyslových výrobků.

Účinná asistence pro exportéry

Hlavním prvenstvím projektu bylo poskytnout účinnou a tržně orientovanou asistenci firmám při jejich vstupu a rozvoji podnikání na zahraničních trzích. Vyhodnocení podpory státu probíhalo prostřednictvím Zelené linky pro export. Byla také využívána zasedání mezivládních či jiných smíšených komisí. Agentura CzechTrade také zlepšila a zkvalitnila individualizované služby. Vylepšila Adresář českých exportérů a v současnosti dále pomáhá nalézat nové trhy prostřednictvím databáze přístupu na trh.

Zvýšení vývozu služeb

Zaměření tohoto projektu se týká zvýšení podílu exportu služeb na celkovém exportu. Podpora liberalizace služeb je základní oblastí tohoto projektu. Je zde také poskytována odborná podpora podnikatelům při exportu služeb a prezentace konkurenceschopných poskytovatelů v zahraničí. Další výsledek byl Uzavření Dohody o volném obchodu s Koreou a pokračují také jednání s Indií. Byla zahájena také jednání s Kanadou o Všeobecné hospodářské a obchodní dohodě. Je důležitá včasná implementace směrnice o službách. V této souvislosti došlo ke změně v řadě povolovacích režimů, které obsahovaly požadavky nekompatibilní se směrnicí. Zřízení tzv. Jednotných kontaktních míst pro podnikatele podpoří export v rámci Evropské unie. Zefektivnění podnikání v Evropské unii také poskytnou instituty jako jsou například příhraniční poskytování služeb, zavedení vzniku oprávnění uplynutím lhůty, práva příjemců služeb ve vztahu k poskytovatelům a zavedení systému administrativní spolupráce mezi úřady členských států prostřednictvím elektronického informačního systému (IMI systému).

Zvýšení přímých investic a akvizic do zahraničí

Byl vytvořen a nastartován systém koordinované podpory pro investiční aktivity českých firem v zahraničí. Byly vytvořeny systémové předpoklady a nástroje pro rozvoj zahraničních investic jako on-line databáze investičních činností, informační publikace, on-line přehled o investičním prostředí v jednotlivých zemích, také přehled o

mezinárodní legislativě, semináře zaměřené na prosazování českých investic, nabídka dlouhodobého financování investic v zahraničí, poradenské a konzultační služby a v poslední řadě systém pojišťování investic v zahraničí proti politickým rizikům.

Rozvoj vývozních aliancí

Jedná se o uskupení českých firem, zejména malých a středních podniků, které mají produkty, jež se navzájem doplňují, mají společný marketing formou společné propagace a prezentace v zahraničí. Pozitivní stránka je také sdružení know-how v oblasti marketingu v zahraničí a finančních prostředků. Další efekty jsou širší nabídka výrobků a služeb a také posílení pozice vůči zahraniční konkurenci a s tím spojené posílení image.

Nový systém řízení služeb státu pro export

Česká rada pro obchod a investice v roce 2009 projednala mnoho témat a přijala řadu usnesení. Jednalo se například o změny v oblastech systému podpory investování, zkvalitnění informačního servisu o dění na zahraničních trzích, aktualizace seznamu prioritních zemí, podpory vývozu pro malé a střední podniky a v řadě dalších.

Síť pro export

Tento projekt si klade za cíl vybudovat jednotné místo pro informace, týkající se dění v oblasti. Sestavený tým pro tyto účely sdružuje zástupce Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva zahraničních věcí a proexportních institucí. V roce 2009 se tento tým zabýval způsobem zapojení zástupců těchto orgánů. Hlavním úkolem bylo zjišťování a aktualizace marketingu a služeb státu pro podnikatele a vývozce prostřednictvím portálu BusinessInfo.cz.

Tým se také zabýval v tomto roce aktualizacemi Souhrnných teritoriálních informací. Také bylo v jeho činnosti obsaženo zpřehlednění a zkvalitnění o exportních příležitostech na zahraničních trzích.

Rozšíření finančních služeb pro český export

V průběhu realizace projektu došlo k analýze všech nástrojů k podpoře exportu. Z této analýzy bylo jasné, že zefektivnění dosavadních klasických nástrojů financování není možné dosáhnout bez nových forem spolupráce všech zainteresovaných organizací. Přijala se také některá z protikrizových opatření, ta však vyžadovala legislativní úpravy. Tudíž byla Ministerstvem průmyslu a obchodu zpracována novela zákona o pojišťování a financování vývozu se státní podporou. Novela zákona umožnila zapojení komerčních bank do státem podporovaného úvěrování vývozu. Nebylo však realizováno poskytování dlouhodobých vládních úvěrů v letech 2008-2009. Je to poměrně náročný nástroj ze strany státního rozpočtu.

Etapou transformace také prochází změna systému zahraniční rozvojové spolupráce České republiky. Ministerstvo zahraničních věcí spolu s Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky také připravuje spolu s ostatními resorty novou koncepci zahraniční rozvojové spolupráce na roky 2011-2015.

Exportní akademie

V tomto projektu agentura CzechTrade ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky a Ministerstvem zahraničních věcí se zaměřuje na specializované kurzy, semináře, konference a tréninky v Praze a regionech na pomoc firmám při vstupu na mezinárodní trhy a rozvoj jejich exportních kompetencí, také na rozvoj odborných kompetencí zástupců státní správy.

4.3.2 Role Ministerstva průmyslu a obchodu – aplikace obchodní politiky v České republice

Pověřením k výkonu činnosti nad pracovními orgány EU pro společnou obchodní politiku zajišťuje Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky (dále jen MPO). Jeho jednání se pravidelně zúčastňují jeho představitelé případně zástupci jednatelských ministerstev (Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo zemědělství nebo pracovníci obchodního úseku bruselského Stálého zastoupení České republiky při Evropské unii). Úkolem je podle předem schválených instrukcí sledovat určitá jednání pracovních

orgánů Evropské unie a prezentovat na těchto jednáních výslednou pozici České republiky k projednávaným otázkám. Pro vytvoření a dobré uplatnění české pozice je zásadní (když se rozchází s návrhem Evropské komise nebo většiny členských států) jasná, přesvědčivá a argumenty podložená představa o tom, jaké má Česká republika ve společné obchodní politice zájmy.

Toto ministerstvo také pomocí svých internetových stránek informuje podnikatele o své činnosti a o dění v zahraničí. Jsou zde uveřejněna různá opatření, která jsou změněna nebo aktualizována. Prostřednictvím portálu, se kterým spolupracuje a je jeho rozšířením, BusinessInfo.cz neustále aktualizuje dění v Evropské unii a dále také uvádí potřebné kroky ke vstupu podnikatelských subjektů na zahraniční trhy. Jsou zde zveřejněny potřebné kroky k podání různých žádostí. MPO se také odkazuje na své Odbory, které se zabývají mnohostrannou obchodní politikou. Také nabízí různé konzultace, poradenské a asistenční služby. Dostatečná informovanost podnikatelských subjektů a veřejnosti je velmi důležitá. Aktuální otázky týkající se obchodu MPO také zveřejňuje. Z hlediska informovanosti se jedná o propracovaný systém, který je také veřejně přístupný.

4.3.3 Směrnice, nařízení a rozhodnutí

Vzhledem ke členství České republiky v Evropské unii, má Česká republika určité povinnosti vzhledem k legislativě. Existují směrnice, nařízení a rozhodnutí, která jsou pro členské státy závazná. Nařízení, směrnice a rozhodnutí jsou publikovány v Úředním listu Evropské unie. Některé musejí být zveřejněny, protože je to podmínkou pro jejich platnost. U rozhodnutí individuálních a směrnic, které nabývají účinnosti oznámením svým adresátům, není publikace vyžadována.

Neurčitému počtu subjektů a ve všech částech obecně závazným sekundárním pramenem práva, je určeno nařízení. Má jednu charakteristickou vlastnost a to, že je bezprostředně použitelné v každém členském státě Evropské unie. Nevyžaduje také žádnou implementaci do právních řádů členských států. To znamená, že členské státy nemají právo nařízení transformovat a ani vykládat do svých právních řádů.

Směrnice přijímají Rada Evropské unie a Evropská komise jako další ze sekundárních pramenů. Směrnice lze rozdělit na dva druhy, jsou to základní a prováděcí. Jsou pro členské státy EU závazné oproti nařízením. Ale je zde určen pouze výsledek, čeho má být dosaženo. Formy i prostředky, jakými jsou směrnice implementovány, ponechává EU na každém členském státě na základě svých legislativních procedur. Jde zde poskytnuta určitá implementační lhůta, která může trvat i několik let. Když není ani po letech směrnice implementována je stát, který včas nesplnil tyto požadavky, právně zodpovědný za své jednání.

Existují ale také rozhodnutí, která jsou pouze pro určité subjekty ve všech svých částech závazná. Aby nemohlo být nějak změněno nařízením, musí být rozhodnutí určeno pro konkrétní počet subjektů. Mohou to být jednotlivci nebo členské státy.

Neméně důležitá jsou také doporučení a stanoviska, která však nemají právně závazný charakter.

I. Institucionální struktura implementace práva EU

V obecné rovině jsou zodpovědná jednotlivá ministerstva a ostatní ústřední orgány státní správy, do jejichž působnosti zasahuje jednotlivá problematika obsažená v právní úpravě Evropské unie. Koordinací je pověřen speciální útvar – odbor kompatibility, který je součástí ministra a předsedy Legislativní rady vlády, která náleží pod Úřad vlády.

Oddělení kompatibility práva ES

Samostatné oddělení kompatibility s právem ES zřízené při Úřadu pro legislativu a veřejnou správu vzniklo v roce 1994. Na základě zákona byla přenesena působnost tohoto oddělení na Ministerstvo spravedlnosti České republiky. V roce 1997 bylo pak samostatné oddělení kompatibility s právem ES přeměněno na odbor kompatibility. Od roku 1999 je toto oddělení součástí Úřadu vlády České republiky. Tento odbor zahrnuje čtyři oddělení, jsou to oddělení analyticko-konzultační, oddělení informací pro kompatibilitu s právem ES, oddělení Koordinační a revizní centrum, oddělení pro legislativní proces EU.

II. Normativní zakotvení implementace práva EU

Realizace práva EU prostřednictvím vnitrostátních právních předpisů je povinnost, která vyplývá jak z primárního tak ze sekundárního práva Evropské unie. Česká republika nemá žádná speciální pravidla pro implementaci, která by byla obsažena v obecně závazných právních předpisech. Avšak určitá normativní pravidla pro realizaci práva EU existují. Jsou obsaženy v Metodických pokynech pro zajišťování prací při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství ČR v EU, které byly schváleny usnesením vlády.

4.3.4 Metodické pokyny pro zajišťování prací při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství v EU

Ke každému předpisu Evropské unie, vyžadujícímu implementaci, se přiděluje gestor (např. gestorem směrnice o službách bylo Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky). Přidělování gescí a evidenci gestorů zajišťuje odbor kompatibility Úřadu vlády. Gestor provádí k návrhu předpisu analýzu dopadů na právní řád České republiky. Gestor posoudí rozsah a způsob implementace předpisu EU v ČR. Jestliže je nutné předpis implementovat, navrhne, které implementační předpisy je třeba přijmout, jejich předkladatele nebo zpracovatele a předpokládané termíny jejich předložení vládě a nabytí účinnosti. Když má gestor nějaké pochybnosti o způsobu implementace, může požádat Evropskou komisi o konzultaci. K návrhům implementačních předpisů se vyjadřuje odbor kompatibility. Výsledky posouzení předpisu Evropské unie zpracovává gestor do srovnávací tabulky. Srovnávací tabulka má dvě části, kde se v levé straně uvádí ustanovení předpisu EU a v pravé straně název implementačního předpisu a znění jeho příslušných ustanovení. Srovnávací tabulku průběžně aktualizuje tak, aby vždy odpovídala skutečnému stavu. Srovnávací tabulka je uvedena v Příloze č. 1. Když zjistí gestor z předpisu Evropské unie, že Česká republika nemusí přijmout implementační předpisy, srovnávací tabulku nezpracovává. Ale u směrnic a rámcových rozhodnutí musí být srovnávací tabulka zpracována vždy. Výjimka je, když směrnice nebo rámcové rozhodnutí stanoví, že nemusí probíhat implementace v členských státech. Aktuální

chronologický seznam předpisů Evropské unie zahrnuje zvláštní část, která je obsažena v plánu legislativních prací vlády na příslušný rok. Notifikaci právních předpisů České republiky, transponujících směrnice Evropskou komisí, provádí odbor kompatibility. Podklady předává odboru kompatibility gestor, který je také zodpovědný za obsah těchto podkladů.

Když jsou provedena do právního řádu ČR všechna relevantní ustanovení směrnice a transpozice byla dokončena, považuje se tento proces za plnou transpozici. Případ, kdy je promítnuta pouze některá relevantní ustanovení směrnice, se považuje za částečnou transpozici. Když není žádné relevantní ustanovení promítnuto do právního řádu České republiky, jedná se o netransponovanou směrnici. Jednou za 3 měsíce je předkládána zpráva o stavu přidělování gescí a plnění závazků z členství ČR v Evropské unii. Součástí je informace o transpozicích směrnic a jejich lhůtách pro provedení a je-li potřeba i návrh na uložení úkolu k napravení nedostatků. Také jednou za měsíc se vládě ČR předkládá informace o stavu přidělování gescí a plnění závazků v legislativě ČR. Z hlediska slučitelnosti s právem EU se hodnotí právní předpisy ČR a jejich návrhy jako plně slučitelné, částečně slučitelné nebo neslučitelné. Také se z právního řádu ČR odstraňují ustanovení, které těmto závazkům odporují. Do právních předpisů ČR se preambule předpisů EU nepromítají. Zvláštními požadavky na implementaci se rozumí rozhodovací činnost soudů a obecné právní zásady.

Pokud se týče zákonodárných orgánů, implementace práva EU je v ČR realizována v běžném legislativním rámci. Pravidla a principy používané při přijímání běžné, domácí legislativy jsou přijímány také při implementaci předpisů práva EU. Co se týče nařízení, tak vyžaduje-li nařízení doplnění právních předpisů České republiky nebo je-li takové doplnění nutné z důvodu zajištění jeho řádné aplikace, výkonu a dodržování, provede se toto doplnění změnou stávajícího nebo vydáním nového právního předpisu České republiky (adaptační předpis). Když jsou ustanovení právních předpisů ČR v rozporu s nařízením, tak se musí upravit tak, aby byl rozpor odstraněn.

4.4. Antidumping

Modelové a zjednodušené schéma antidumpingu

Jakýkoliv podnikatelský subjekt může podat stížnost (complaint). Vzhledem k časové, jazykové, finanční, administrativní a odborné náročnosti zpracování podnětu při nutnosti splnění podmínek Základního nařízení zastupují komunitární výrobce většinou jejich profesní asociace s mezinárodní působností. Poté posoudí Evropská komise podanou stížnost a do 45 dnů rozhodne o zahájení nebo také nezahájení šetření (investigation). Evropská komise může také uložit po 60 dnech, ne však později než do 9 měsíců od zahájení šetření, prozatímní antidumpingové opatření (provisional measure). Do 15 měsíců od zahájení antidumpingového šetření je ukončeno buď přijetím konečného antidumpingového opatření (definitive measure) ve formě cla (valorického nebo specifického), nebo přijetím závazku (undertaking), který je platný na dobu obvykle 5 let nebo je také ukončeno bez přijetí antidumpingového opatření (například při neprokázání dumpingu a další). Aplikace těchto opatření je zajišťována celními orgány. Tyto orgány vybírají antidumpingová cla.

Úloha členských států

Členské státy Evropské unie hrají nezastupitelnou roli ve všech fázích tohoto řízení, od zahájení šetření až po ukončení šetření. Poradní antidumpingový a protisubvenční výbor zajišťuje práva a povinnosti členských států v konzultacích s Evropskou komisí. Odehrává se pravidelné zasedání Poradního výboru za účasti všech členských států. Mají právo na konzultaci, doplnění a také vyjasnění závěrů a návrhů Evropské komise. Probíhá zde také hlasování členských států o každém návrhu Evropské komise. Návrh je schválen, pokud není prostá většina členských států proti. V tomto hlasování má každý členský stát jeden hlas. Po schválení je zveřejněno nařízení Rady v Úředním věstníku EU a jeho vstup v platnost.

4.4.1 Úloha Ministerstva obchodu a průmyslu České republiky v antidumpingovém řízení

V oblasti obchodně politických ochranných nástrojů (antidumpingových, protisubvenčních a dalších ochranných opatření) je Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky hlavním gestorem zajišťováním úkolů společné obchodní politiky Evropské unie v této oblasti. Zpracovává národní pozice a prezentuje je na zasedání Poradního antidumpingového a protisubvenčního výboru. Vychází ze stanovisek dotčených subjektů. Na žádost Parlamentu České republiky informuje Parlament Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky v konečné fázi legislativního procesu Evropské unie.

Nově zahájená antidumpingová a protisubvenční šetření:

- 1) Oznámení o zahájení antidumpingového řízení týkajícího se dovozu některých tyčí z nerezavějící oceli pocházejících z Indie.
- 2) Oznámení o zahájení přezkumu před pozbytím platnosti antidumpingových opatření vztahujících se na dovoz polyesterových střížových vláken pocházejících z Čínské lidové republiky.

4.5. Ochranná opatření

Ochranná opatření vůči nečlenským státům WTO

Mohou být zavedena v případě, že výrobky jsou dováženy do Společenství ve zvýšeném množství a za podmínek způsobující nebo hrozící vážné újmy výrobcům Společenství. V případě dovozu z nečlenských zemí WTO je nařízení přijímáno vůči všem. Když jsou splněny podmínky pro přijetí těchto ochranných opatření, Komise může změnit dobu platnosti dovozních dokumentů, nebo zavést systém dovozních kvót. V případě, že se zavedou dovozní kvóty, se bere ohled na zachování tradičních obchodních toků a objemů smluv uzavřených před vstupem tohoto nařízení v platnost. Stanovená kvóta by neměla klesnout pod úroveň dovozu výrobků za poslední 3 roky. Mohou nastat i výjimečná opatření, která mohou platit pouze pro jeden nebo více regionů Společenství.

Trvání opatření může trvat maximálně 4 roky. Tato doba může být prodloužena, avšak nesmí trvat více než 8 let.

Opatření při dovozu ocelářských výrobků

Dvoustranné dohody o obchodu s ocelářskými výrobky — množstevní omezení

Z hlediska aktuálního dění se uplatňují množstevní omezení podle Nařízení Rady z Ruské federace podle dohody z let 2007 a 2008. Stále však nebyla sjednána bilaterální dohoda, tudíž zůstává toto nařízení dále v platnosti. Bylo také aktualizováno pro rok 2010 a pozměněno.

Uplatňuje se také množstevní omezení dovozu z Kazachstánu, které upravuje Nařízení Rady. Toto nařízení však skončí dnem, kdy Kazachstán přistoupí do WTO.

Opatření při dovozu textilních a oděvních výrobků

Již řadu let podléhá množstevní omezení na dovoz některých textilních a oděvních výrobků původem ze Severní Korey a nově od roku 2010 i z Běloruska.

5. Diskuze a vlastní návrhy

Česká republika je členem přibližně 62 mezinárodních organizací. Vzhledem k tomu, že se dne 1. 5. 2004 stala Česká republika členem Evropské unie, se toto členství řadí mezi prvořadě. Se začleněním se do Společenství máme společnou obchodní, dopravní, bezpečnostní, zemědělskou politiku, také se jedná o společný jednotný vnitřní trh Evropské unie, do kterého se Česká republika také řadí. Nyní byla v roce 2010 aktuální otázka přistoupení k Lisabonské smlouvě Českou republikou. Prezident České republiky Václav Klaus tuto smlouvu podepsal. Lisabonská smlouva výrazně mění společnou obchodní politiku Evropské unie. Změnou je například upřesňující ustanovení o službách a také rozšiřuje rozsah působnosti o přímých zahraničních investicích. Takže společná obchodní politika po Lisabonské smlouvě je zařazena do nového, uceleného pojetí vnějších činností Evropské unie. Společná obchodní politika bude také projednávána v rámci nově ustanovené Rady pro zahraniční věci, které předsedá vysoká představitelka Evropské unie pro bezpečnostní a zahraniční politiku Catherine Ashton. Dále bude prezentována Evropskou službou pro vnější činnost po celém světě. Všechny obchodní dohody, které se budou týkat společné obchodní politiky, bude schvalovat Evropský parlament, tudíž je zde výrazně posílena pravomoc tohoto orgánu. Praxe potvrdí, jestli to bude Lisabonská smlouva, která posune obchodní politiku dobrým směrem.

Pokud plynou České republice z členství v Evropské unii opravdu přínosy, které by neměla, kdyby nebyla členem tohoto Společenství, je začlenění do Evropské unie správným krokem. V dnešním globalizovaném světě se musí přizpůsobovat státy s menší rozlohou a ne tolik vyspělými ekonomikami jiným, podstatně silnějším státům, které mají větší moc. Vzhledem k tomu je zde potenciální nutnost začlenění České republiky do řady organizací, bez kterých bychom asi neměli takto vyspělou ekonomiku, a nebyla by nám poskytnuta například pomoc od některých institucí.

Rozsah pravomocí, které Česká republika měla, se se vstupem do EU patrně zúžil.

Prakticky byla téměř veškerá iniciativa a rozhodování přenechána orgánům Evropské unie. Evropská unie vydává směrnice, nařízení a rozhodnutí. Směrnice mohou být implementovány do právního řádu prostřednictvím forem a prostředků každého

členského státu. Tato volba je přenechána na samostatných rozhodnutích členských států.

V rámci zlepšení vlivu České republiky na obchodně-politická opatření vydaná Evropskou unií, je zde pouze možnost navrhnout větší důslednost při prosazování jejích zájmů, týkajících se mezinárodního obchodu. Když se naskytne nějaký problém, který se například týká domácí výroby, která se zdá být ohrožená, tak se musí vše řešit přes EU, podávat návrhy evropským institucím například proti dumpingům. Ty až pak posoudí problém a začnou jednat, a buď povolí zavedení opatření, nebo naopak nepovolí. Celý tento proces je zdoluhavý a náročný. Administrace k těmto opatřením je také náročná. Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky má důležité pravomoci. Tato instituce také dostatečně podává informace pomocí svého internetového portálu podnikatelským subjektům i veřejnosti. Můžeme zde najít celou řadu věcí nápomocných českým podnikatelům. Změny, které nastávají v obchodě, ale také informace o EU. MPO také koordinuje přípravu implementace a legislativy evropského práva v působnosti úřadu. Činnosti této instituce jsou důležitou součástí českého obchodu s EU, ale také se třetími zeměmi.

První polovinou roku 2009 se Česká republika zabývala předsednictvím v Radě Evropské unie. Předsednictví je jedním z nejdůležitějších nástrojů k prosazování zájmů členských států, které předsedají. Ty se pravidelně střídají podle stanoveného harmonogramu na období šesti měsíců. Předsednictví se řídí podle priorit, které si země připraví sama a nejprve je představí Radě Evropské unie a Evropskému parlamentu. Česká republika, Francie a Švédsko tvořilo společné trio, které vytvořilo osmnáctiměsíční program předsednictví. Mezi hlavní prioritu se řadilo motto: „Evropa bez bariér“. Vzhledem k tomu byla v pracovním programu českého předsednictví zahrnuta Společná obchodní politika. Hlavními aspekty se staly otevřenost, nediskriminace a liberalizace. Závěry z diskusních fór potvrdily, že všeobecně uznávanou cestou z krize je otevření nových trhů a odstraňování celních i netarifních překážek obchodu.

Tudíž lze konstatovat, že z hlediska obchodně-politických opatření se Česká republika i Evropská unie snaží o odstranění těchto překážek ku prospěchu obchodu a třetím zemím.

Avšak toto jednání je rozporuplné, jestliže se zruší některá opatření v mezinárodním obchodě, tak budou například znehodnoceny některé trhy. A naopak když se nezruší lze říci, že bude i přesto náš obchod chráněn, ale za jakou cenu? Otevření nových trhů, odstranění celních i netarifních překážek obchodu se zdá být výhledem do budoucna. Ale opět praxe až ukáže, jestli se zdá být tyto záměry dobré realizovat nebo se jen překlene určité období, a pak se například zase tyto opatření zavedou, protože se zjistí, že jsou potřebná a nemohou být úplně odstraněna.

V rámci zhodnocení připravených hypotéz lze říci, že zavedením obchodně-politických opatření se podmínky mezinárodního obchodu zjednodušují. V současnosti je středem zájmu Evropské unie odstranění celních i netarifních překážek, o což se zároveň snaží i WTO. Ze zjištěných informací plyne, že je tato hypotéza potvrzena.

Ministerstvo průmyslu a obchodu v České republice pomocí svých internetových stránek a pomocí zřízeného portálu BusinessInfo.cz včasně aktualizuje a informuje účastníky mezinárodního obchodu o aktuálním dění a také novelizacích jednotlivých opatření. Tato hypotéza se také potvrzuje.

6. Závěr

Mezinárodní obchod je velmi důležitou součástí hospodářství. Slouží nejen k naplnění očekávaných příjmů, ale také pro prezentaci státu v zahraničí. Je ovlivněn řadou teorií, které jsou v průběhu let přizpůsobovány konkrétním politikám. Obchodní politiky, které jsou součástí mezinárodního obchodu, zahrnují určité nástroje, díky kterým může stát ovlivňovat vztahy se zahraničím nebo svou vnitřní politiku. Tyto nástroje rozdělujeme na autonomní a smluvní. Autonomní prostředky rozdělujeme na tarifní a netarifní. Tarifními rozumíme především cla a mezi netarifní nástroje řadíme například množstevní omezení dovozu nebo vývozu. Mezinárodní smlouvy s jedním nebo více státy řadíme mezi prostředky smluvní.

Díky členství České republiky v Evropské unii řadíme obchodní politiku mezi společné politiky tohoto Společenství. Od začátku členství České republiky v Evropské unii proběhla řada změn. Týkaly se nejen obchodní politiky, ale i dalších změn. Česká republika musela přizpůsobit řadu věcí týkajících se členství v tomto Společenství. Tvorbou společné obchodní politiky je zodpovědná Evropská unie. Ta vydává různé směrnice, nařízení a rozhodnutí, které musí členské státy akceptovat a také se jim přizpůsobit.

Bakalářská práce se zabývá obchodně-politickými opatřeními v mezinárodním obchodě. S tímto tématem souvisí také legislativní proces na úrovni Evropské unie, ale také České republiky. Z této práce bylo zjištěno, že implementaci směrnic do právního řádu členských zemí si upravuje každý členský stát sám. Sám si zvolí prostředek a formu, kterými pak implementuje směrnice do právního řádu. Oproti tomu nařízení má bezprostřední použitelnost ve všech členských zemích. Nevyžaduje žádné implementace do právních řádů. V souvislosti s nařízeními Evropské unie jsou tvořena také obchodně-politická opatření. Evropská unie vydala již řadu nařízení, která se týkala tohoto problému. Je zde pouze možnost navrhnout větší důslednost při prosazování zájmů České republiky, týkajících se mezinárodního obchodu. Většinu opatření vytváří Evropská unie. Členské státy mají možnost tento problém uvést v potaz, ale například

při vytvoření opatření musí zpracovat návrh na vydání opatření, ten je pak buď schválen Evropskou unií, nebo naopak a pak je již problém vyřešen. Gesci tohoto tématu má v České republice Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky, které tvoří nedílnou součást zahraničního obchodu. Poskytuje podnikatelům, ale i obecné veřejnosti údaje o opatřeních a s tím spojenými tématy. Zveřejňuje neustále aktualizované informace a má také své Odbory, které jsou rozděleny podle působnosti. Poskytuje řadu služeb přes asistenční až po poradenské. Je důležitou součástí orgánů České republiky.

Tento ucelený přehled by měl čtenáři poskytnout přehled o opatřeních a o legislativě EU a České republiky. Také o některých důležitých organizacích, tvoření společné obchodní politiky Evropské unie, dále o činnosti MPO a proexportní politice České republiky.

7. Summary

International trade is an important part of economy. It serves not only to meet the expected revenue, but also for the presentation of Foreign countries. It is influenced by many theories, which over the years have been tailored to specific policies. Trade policies that are part of an international trade include some tools that may affect relations with foreign countries or their internal policies. These tools can be divided into autonomous and contractual. Autonomous resources can be divided into tariff and non-tariff. After understanding the particular tariff duties, we can rank them among the non-tariff instruments such as quantitative restrictions on imports or exports. International agreements with one or more countries are ranked by means of contracting.

Thanks to the Czech Republic's membership in the European Union's trade policy, we rank among the common policy of the European Community. Since the beginning of the Czech Republic's membership in the European Union, there have been a series of changes related not only to trade policy, but also many others. The Czech Republic had to adapt to a range of matters relating to its membership in the Community. The creation of a common trade policy is the responsibility of the European Union. This gives various directives, regulations and decisions, which Member States must accept and adapt to.

This thesis deals with the commercial policy measures in international trade. This theme is also related to the legislative process at European Union level, but also in the Czech Republic. This work revealed that implementation of directives by the Member States that have been amended by each Member State. The Czech Republic chooses the means and form with which to implement the directive into domestic law. In contrast, the regulation has a direct application in all of the Member States. There are no laws to be implemented. In connection with EU regulations, there are also commercial policy measures. The European Union has already issued a number of regulations that are related to this problem. It is possible to design a larger influence on the part of member countries with regard to these measures. Most of the measures of the EU have been

created. The Member States have the opportunity to bring this issue into account, but when there is such a measure, preparation for a proposal for a measure that is then either approved by the European Union, or vice versa must be made. Then the problem is already solved. The responsibility of this topic is under the Czech Republic Ministry of Trade and Industry, which is an integral part of foreign trade. It makes provision for entrepreneurs, but also it provide details of measures and associated topics to the general public. Updated information is continuously published and also has its unions, which are differentiated by scope. It provides for a range of services through the assistance of advisors. It is an important part of the authorities of the Czech Republic.

This comprehensive review should provide readers with a summary of the measures and the EU legislation and the Czech Republic and also, some important organizations, in creating a common commercial policy of the European Union, including the activities of MPO and pro-export policy of the Czech Republic.

8. Seznam použité literatury

- [1] MACHKOVÁ, Hana, et al. *Mezinárodní obchodní operace*. Grada Publishing, a. s.; Petr Somogyi. 2003. přeprac. vyd. Praha 7 : Grada Publishing, a. s., 2003. 232 s. ISBN 80-247-0686-5.
- [2] KALÍNSKÁ, Emílie, ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod : (pro 2 MO 301)*. 2009. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze Nakladatelství Oeconomica, 2009. 148 s. ISBN 978-80-245-1299-0.
- [3] MACHKOVÁ, Hana, SATO, Alexej, ZAMYKALOVÁ, Miroslava. *Mezinárodní obchod a marketing: Praktická výkladová encyklopedie*. 2002. vyd. Praha 7 : Grada Publishing, spol. s r. o., 2002. 268 s. ISBN 80-247-0364-5.
- [4] TICHÁ, Lucie. *Vnější obchodní vztahy ČR*. 2007. vyd. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Ekonomická fakulta: [s. n.], 2007. 167 s. ISBN 978-80-7394-015-7.
- [5] *Překážky pro vstup na zahraniční trh* [online]. 1997, [cit. 2009-12-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/manual-exportera/prekazky-pro-vstup-na-zahranicni-trh/1001370/38403/#netarifni>>.
- [6] *Hlavní představitelé merkantilismu* [online]. [cit. 2009-12-11]. Dostupný z WWW: <<http://is.muni.cz/elportal/estud/esf/js08/dejiny/weab/ch03s03.html>>.
- [7] *Kapitola 3 Merkantilismus* [online]. [cit. 2009-12-09]. Dostupný z WWW: <<http://is.muni.cz/elportal/estud/esf/js08/dejiny/web/ch03.html>>.
- [8] PIPEK, Josef. *Mezinárodní obchod*. 2. vyd. Praha: Ediční oddělení VŠE Praha, 1996. 149 s. ISBN 80-7079-595-6.

- [9] DVOŘÁK, Pavel. *Základy mezinárodní obchodní politiky*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. 221 s. ISBN 80-7079-658-8.
- [10] PLCHOVÁ, Božena, et al. *Zahraniční ekonomické vztahy České republiky* 1. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2003. 168 s. ISBN 80-245-0608-4.
- [11] *Nástroje proexportní politiky státu a podnikatelská sféra* [online]. 1997-2009, 04. 12. 2008 [cit. 2009-12-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/statni-podpora-exportu/nastroj-proexportni-politiky-statu/1000485/51054/>>.
- [12] *Nástroje proexportní politiky státu a podnikatelská sféra, 2. část* [online]. 1997-2009 [cit. 2008-12-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/statni-podpora-exportu/nastroje-proexportni-politiky-2-cast/1000485/51062/#ps6>>.
- [13] *Společná obchodní politika EU* [online]. 1997-2009 [cit. 2009-12-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/spolecna-obchodni-politika-eu/1001599/>>.
- [14] HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. Marcela Palíšková. 4. aktualiz. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. 710 s. ISBN 80-7179-891-6.
- [15] ŠŤASTNÝ, Dan. *Mezinárodní obchod: teorie a politika*. Vysoká škola ekonomická v Praze: Oeconomica, 2004. 150 s. ISBN 80-245-0805-2.
- [16] HINKELMAN, Edward G. *DICTIONARY OF INTERNATIONAL TRADE : Handbook of the Global Trade Community Includes 27 Key Appendices*. 8th edition. Brno: Tribun EU s r. o., 2008. 720 s. ISBN 978-80-7339-759-5.

- [17] *O České celní správě* [online]. 2009 [cit. 2010-01-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-CS.aspx>>.
- [18] *Státní podpora exportu* [online]. 2010 [cit. 2010-01-09]. Dostupný z WWW: <http://www.egap.cz/statni-podpora-exportu/index.php>.
- [19] JAKUBCOVÁ, Blanka, HRADIL, Ondřej, DUDA, Martin. *Česká firma v Evropské unii: Proměňme své šance na větším hřišti* [online]. Svaz průmyslu a dopravy ČR ve spolupráci s Hospodářskou komorou ČR, CzechTrade, Českomoravskou záruční a rozvojovou bankou a Oborovou kontaktní organizací pro průmyslový V+V v ČR, 2004 [cit. 2010-01-12]. Dostupný z WWW: <http://www.cebre.cz/dokums_raw/cfveu2.pdf>. ISBN 80-903280-2-4.
- [20] *Celní kodex společenství* [online]. c1997-2009 [cit. 2010-01-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravo-eu/celni-kodex-spolecenstvi-070101/1000459/46670/>>.
- [21] *Antidumping v Evropské unii* [online]. c2005 [cit. 2010-01-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument7567.html>>.
- [22] *Antidumpingové řízení Evropské unie v ČR* [online]. c1999-2010 [cit.2010-01-11].Dostupný z WWW:<<http://www.epravo.cz/top/clanky/evropske-pravo/antidumpingova-rizeni-evropske-unie-v-cr-148.html>>. ISSN 1213-189X.
- [23] *Ochranná opatření (Safeguards) v EU* [online]. c2005 [cit. 2010-01-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument18968.html>>.
- [24] KALÍNSKÁ, Emilie, et al. *Mezinárodní obchod I. 1*. Vysoká škola ekonomická v Praze: Oeconomica, 2003. 118 s. ISBN 80-245-0600-9.

- [25] ŠŤOURAČOVÁ, Judita. *Ekonomická diplomacie České republiky*. 1. Praha: Profesional Publishing, 2008. 252 s. ISBN 978-80-86946-69-6.

9. Přílohy

1. **Příloha** – Vzor srovnávací tabulky pro posouzení implementace předpisu Evropské unie
2. **Příloha** – Mapa obchodní politiky České republiky jako člena EU

Vzor srovnávací tabulky pro posouzení implementace předpisu Evropské unie

Celý kód:		Geograf:		Zpracoval (jmeno, datum):	
Název:		Linka pro implementaci:		Schválil (jmeno, datum):	
Právní předpis EU		Implementační předpisy ČR			
Ustanovení (číslo odst. písm. anč.)	Číslo ustanovení	Předložitel	Název předpisu, resp. číslo SÚ, T nebo názvu návrhu předpisu, resp. číslo LD ²	Číslo ustanovení (§, odst., písm. anč.) ³	Vyhodnocení plnění

Rekapitulace platných předpisů a návrhů relevantních z hlediska implementace předpisu ES/EU

1. Seznam platných předpisů ČR (uplné názvy)		Název předpisu	Účinnost předpisu
Prof. č.:	Předkladatel:		

2. Seznam návrhů předpisů ČR (uplné názvy)						
Prof. č.:	Předkladatel:	Číslo ID	Název návrhu předpisu	Datum zahájení prací na návrhu	Předpokládané datum předložení vládě	Předpokládané datum nabylí účinnosti

3. Poznámky⁴	
Prof. č.:	Text poznámky

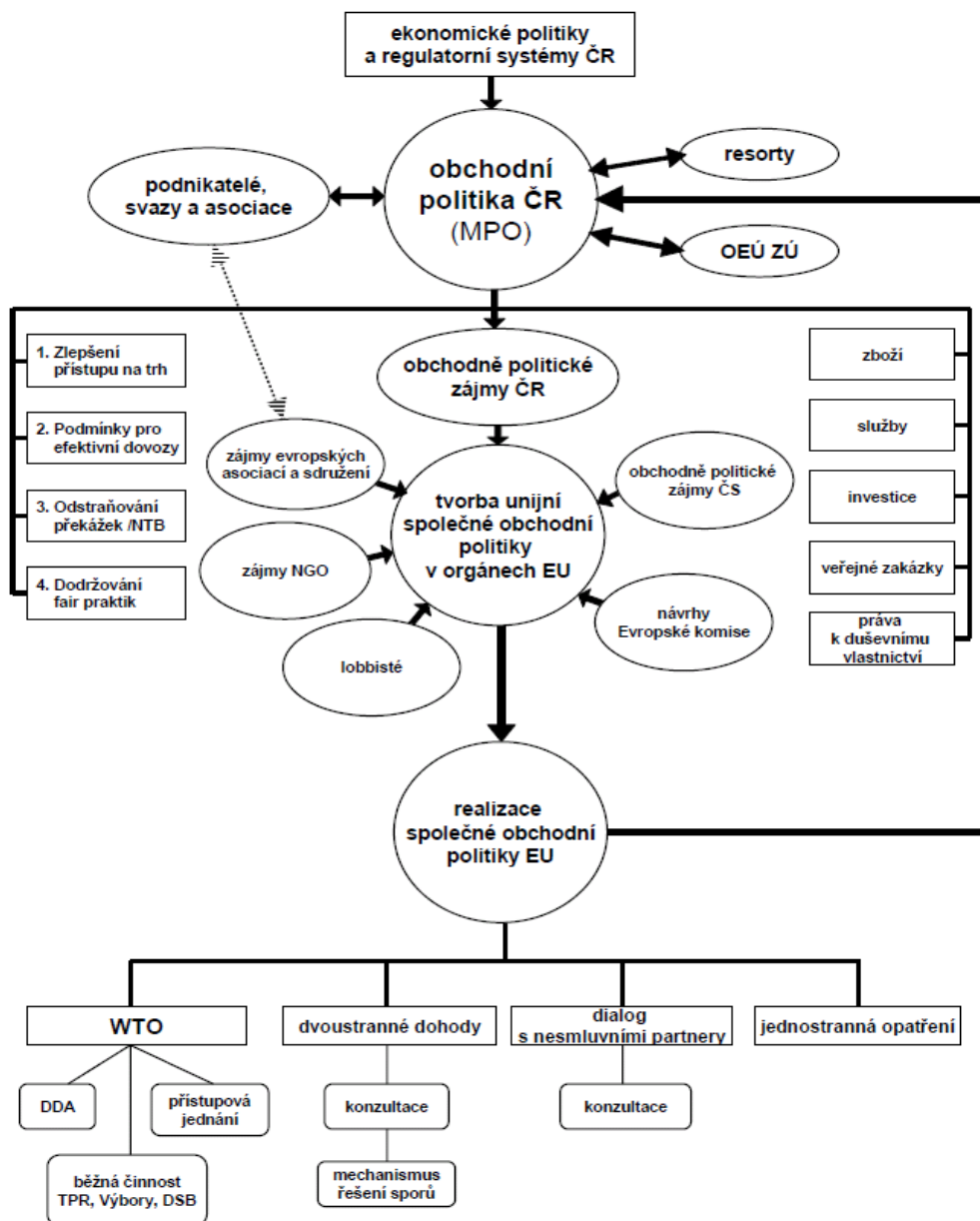
¹ Přiděli odbor kompatibility;
² Vyplní se v případě platného předpisu;
³ U směrnice a rámcových rozhodnutí se vyplní PT - plná transpozice, DT - dílčí transpozice, NT - nestransponováno, NLT - nerelevantní pro transpozici, u nařízení PAD - plná adaptace, DAD - dílčí adaptace, NA - neadaptováno.
⁴ V případě rozdílnějších poznámek uveďte ve sloupci „Poznámka“ pouze pořadové číslo a text poznámky uveďte v této tabulce.

Příloha č. 1 – Vzor srovnávací tabulky pro posouzení implementace předpisu EU

Zdroj: Metodické pokyny pro zajišťování prací při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství ČR v EU

Příloha č. 2 - Mapa obchodní politiky ČR jako člena Evropské unie

Mapa obchodní politiky ČR jako člena Evropské unie

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky